

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCCCXVI. ad annum MCCCCXXIII.

Parisiis, 1644

Concilivm Saltzburgerse Provinciale In causa fidei ac morum sub
Eberhardo archiepiscopo Saltzburgerse, circa annum Domini MCCCCXX.
tempore Martini papae V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15653

ANNO
CHRISTI
1417.

lendas Octobris incidebat, pro festo sit habitus. Exinde urbem ipsam quæ multis in locis ruinam minabatur, reparare aggressus est. Nouembri subsequente, Tiberis alveo suo egressus tantopere excreuit, vt plurima damna vrbi intulerit. Temporibus iisdem Romam superuenit Ludouicus Andegauensis, qui a pontifice regno Neapolitano donatus est, non sine graui Alphonfi Aragonensis animi perturbatione: qui hanc ob causam legatos ad Senense Concilium misit, vt Petri de Luna causam promoveret. Cui machinationi pontifex vt obuiaret, Concilium dissolui curauit, aliudque post septennium indixit. Quantum potuit afflixit Braccium, qui ecclesiæ statum inturbabat. Bohemos hæreticos, a quibus catholici diuexabantur, compescuit. Lucensibus, quos Florentini dura obsidione premebant, per vicecomites opem ferri procurauit. His peractis, aliquas vrbes ecclesias reparauit, cardinalesque creauit. Pacem cum Alphonso composuit, qui post obitum Petri de Luna alium antipapam eligi mandauerat. Sed eum exauctoratum Martinus episcopatu auxit. Ad extremum, vbi in collatione beneficiorum, aliisque omnibus suis actionibus iudicium suum, prudentiam & integritatem manifestasset, obiit decimo Kalendas Martii, anno Domini millesimo quadringentesimo trigessimoprmo, cum sedisset annos tredecim, menses tres, dies decem: cum in Laterano sepultus fuisset, sedes duodecim diebus vacauit.

ANNO
CHRISTI
1420.

CONCILIVM SALTZBURGENSE
P R O V I N C I A L E

In causa fidei ac morum sub Eberhardo archiepiscopo
Saltzburgensi, circa annum Domini MCCCCXX.
tempore Martini papæ V.

*IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDVÆ
Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.*

*Eberhardus Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Saltz-
burgensis, apostolicæ sedis legatus, ad perpetuam rei memoriam.*

DEVS omnium creaturarum fabricator, post infinita
sæcula creaturas ad extra suæ caritatis volens esse

Concil. Tom. 29.

PPPP ij

participes, ad ipsius imaginem & * pulcritudinem humanam condidit creaturam, perfectam, in naturalibus illustratam, & cunctis adornatam virtutibus, & ratione rectissima regulatam; quibus felicitatem poterat possidere perpetuam, si in originali iustitia perstitisset. Sed hostis antiquus tantæ, quam amiserat, felicitati invidens, hominem tot donis & virtutibus præfulgentem sua calliditate traxit ad vetita. Cui homo primus assentiens, cum tota sua ipsius posteritate in singulis suis virtutibus vulneratus, mortalis effectus, cœpit infinitis, nedum corporis, sed etiam animi incommodis & miseriis laborare. Hinc & homicidia, hinc & mala innumerabilia per appetitum noxium, procliuem ad malum, orbem repleuere terrarum. Sed in horum remedium miserationum Dominus regulas ad honeste viuendum, quibus homo felicitatem recuperaret perditam, nedum per ora prophetarum & principum, & ipsorum legatorum, sed etiam sacratorum præfulum prouinciæ Saltzburgensis, in sollicitudinis partem vocatorum prædecessorum nostrorum, pro directione gregis ipsis crediti diuinitus promulgauit. Quæ licet saluberrima extitissent, temporum tamen exigente malitia, qua vniuersalis Dei ecclesia monstruoso & pestifero schismate fere sex lustris miserabiliter lacerata, a memoria hominum ex quadam dissuetudine exularunt. Hinc delinquentium impunitas præbens veniam delinquendi, effecit, vt effrenata cupiditas & facilitas veniæ, tam in clero, quam in populo, nostræ prouinciæ decorem pristinum in moribus per difformitatem vitæ denigrarint. Sed quia dies sanctificationis illuxit, qua Romana & vniuersalis ecclesia iam vnico & indubitato gubernatur pastore, tempus est, vt ex debito pastoralis officii, quod dudum in votis gessimus, ad reprimendum tot conatus noxios, ad sanandum infirmos, ad alligandum confractos, ad corrigendum excessus, ad reformandum mores, prouidis statutorum remediis assurgamus.

Hinc est quod nos Eberhardus præfatus, Albertus Ratisonensis, Hermannus Frisingensis, Engelmarus Chiemensis, Vlricus Seccouiensis, Volthardus Lauentinenfis, cum venerabilium fratrum nostrorum absentium, Patauiensis, Brixienfis, Gurzenfis, ecclesiarum episcoporum,

ANNO
CHRISTI
1420.
* simili-
tudinem

ANNO
CHRISTI
1420.
* religio-
forum

procuratorum; & * venerabilium abbatum & aliorum
prælatorum, & totius sacri Concilii Saltzburgenfis appro-
batione, consilio & consensu, omnia & singula statuta re-
uerendissimi patris & domini domini Guidonis tunc sancti
Laurentii in Lucina presbyteri cardinalis, & reuerendi
patris & domini domini Ioannis episcopi Tusculani, apo-
stolicæ sedis legatorum, dum in nostra prouincia lega-
tionis officio fungerentur; & reuerendissimorum patrum
& dominorum diuæ memoriæ Friderici, Chunradi, Pil-
grini, sanctæ Saltzburgenfis ecclesiæ archiepiscoporum ac
legatorum sedis apostolicæ, prædecessorum nostrorum,
edita in ipsorum prouinciis seu Conciliis prouincialibus,
innouamus, & obseruari præcipimus. Quibus nouis mor-
bis emergentibus noua remedia adhibentes, statuta sub-
scripta, de venerabilium fratrum nostrorum prædicto-
rum & totius prouinciæ approbatione, ordinamus & sta-
tuimus, volentes & præcipientes, easdem nostras consti-
tutiones ab omnibus & singulis nostris suffraganeis, & eo-
rum subditis firmiter obseruari & publicari in ipsorum
Synodis, copiasque illarum petentibus decernimus sub
petentium sumptibus & expensis.

I.

*De summa Trinitate & fide catholica, ex Concilio
domini Eberhardi.*

De summa Trinitate, quæ propter sui exquisitissimam
& probatissimam perfectionem, ac clarissimam & luci-
dissimam veritatem, adiectione vel declaratione vlla non
indiget: ad quam in primis, tamquam principium, me-
dium & finem salutis omnium, corda nostra, manus & o-
culos eleuamus deuoti: nihil aliud est credendum, te-
nendum & docendum, nisi quod Romana credit, tenet
& docet ecclesia, piissima, sanctissima, & prudentissima
mater nostra: ita tamen, vt omnes prælati articulos fidei
principales fideliter suos subditos laicos doceant simpli-
citer credere, sicut ecclesia: * ecclesiasticos vero, expli-
cite & distincte.

Item statuimus, vt si aliquis clericus, vel laicus vtri-
usque sexus, cuiuscumque dignitatis, religionis vel status
existat, ausus sit præsumptione damnabili publice præ-

dicare, aut occulte docere, credere, vel tenere, quod sacerdos in mortali peccato existens non possit conficere corpus Christi; seu, sic ligatus, non possit soluere vel ligare suos subditos a peccatis; pro hæretico & incredulo habeatur. Quem errorem huius sacri Concilii approbatione damnamus, anathematizamus, & penitus reprobamus; cum sacra scriptura dicat auctoritas, quod siue bonus, siue malus sit minister, per vtrumque Deus effectum gratia confert. Non enim, quæ sancta, coinquinari possunt; nec ipsa sacramenta propter hominum malitiam profanari. Vnde sacerdos, quantumcumque pollutus existat, diuina non potest polluere sacramenta, quæ purgatoria cunctarum contagionum existant. Licite ergo a quocumque sacerdote ab ecclesia tolerato diuina mysteria audiantur, & alia recipiantur ecclesiastica sacramenta.

Damnatione simili reprobamus quorundam opinionem erroneam, asserentem, episcopum, presbyterum seu sacerdotem curatum non posse absolueri presbyteros fornicarios a fornicationis reatu propter votum castitatis: Inhibentes, ne quisquam de cetero prædictam opinionem sub pœnis prædictis docere, tenere aut dogmatizare quoquo modo præsumat publice vel occulte.

II.

De Constitutionibus.

Frustra sanctorum decreta Canonum antiquis fuissent ordinata temporibus, si illorum executio negligatur. Hinc est, quod nos Eberhardus Dei & apostolicæ sedis gratia Saltzburgensis ecclesiæ archiepiscopus, apostolicæ sedis legatus, statuta Romanorum pontificum de celebrandis prouincialibus Conciliis & episcopalibus Synodis diligenter cupientes obseruari, ordinamus, quod nostrum prouinciale proximum Concilium a festo sancti Augustini proxime futuro ad annum indicimus publice, & intimamus in hac ciuitate metropolitana nostra Saltzburgensi, per nos, Deo concedente, aut nostros procuratores solenniter celebrandum; nisi ex emergente causa, ut puta, guerra, pestilentia, aut alia, duxerimus locum immutandum. Quam mutationem loci etiam congruo tem-

ANNO
 CHRISTI
 1420.

pore nostris literis intendimus publicare. Ad quod conueniendum exnunc sub pœnis infra scriptis euocamus, citamus & requirimus omnes & singulos nostræ prouinciæ suffraganeos, & alios quoscumque, qui de iure vel consuetudine ad prouinciale Concilium ire tenentur. Statuentes denique pro vltiori Canonum executione, sacro approbante Concilio, vt singuli suffraganei nostræ prouinciæ, qui per annum per seipfos, vel alium, in casu quo legitime non fuerint impediti, omiserint celebrare Synodos episcopales, a pontificali officio, nec non ab omni exercitio iurisdictionis ecclesiasticæ per se vel per alium sint ipso iure suspensi; eorumque iurisdictionis ecclesiasticæ, & illius liberum exercitium ad capitulum seu ecclesiam deuoluatur, & deuoluta persistat; omniaque & singula emolumenta iurisdictionis ad ipsum capitulum pertineant, in publicam ipsius ecclesiæ, non singularium personarum vel officiorum vtilitatem, donec huiusmodi Synodos* congregauerit, conuertenda. Adicientes, quod sub pœna præmissa, omnes & singuli nostræ prouinciæ suffraganei infra hinc & festum sancti Iacobi proxime venturum, suas Synodos in suis diœcesibus studeant celebrare. In quibus de corrigendis excessibus, & reformandis moribus, præsertim in clero, cum Dei timore agatur, visitationes faciant, vel fieri procurent, maxime monasteriorum ordinis sancti Augustini canonicorum regularium, & sancti Benedicti, in certis partibus, heu, nimium collapsorum, iuxta canonicas sanctiones: quod & nos in nostra diœcesi Saltzburgenfi fieri procurabimus, vt exhibeamus nos nostris fratribus in exemplum. Si vero dicto tempore suspensionis durante, suffraganei nostri, vel alter eorumdem exercitio dictæ iurisdictionis ecclesiasticæ per se vel per alium se immiscuerit, aut capitulum * contra præmissa impediuerit, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. Quod si per annum alium integrum suffraganei nostræ prouinciæ Concilium synodale conuocare seu celebrare neglexerint: (quia crescente contumacia crescere debet & pœna) contra * dictos temerarios violatores Canonum & nostrarum constitutionum sequenti prouinciali Concilio, aut Concilio generali, si illud celebrari contigerit, de remedio prouidea-

* aggregauerint,

* circa prædicta

* tales

tur opportuno, iuxta canonicas sanctiones. Suffraganei vero nostri, & alii, qui de iure vel consuetudine ad provinciale Concilium ire tenentur, nisi congruo se tempore personaliter presentauerint, excommunicationis sententiam incurrant ipso facto, nisi tali necessitate & impedimento legitimo praepediti fuerint; extunc per procuratores suos legitimos comparere teneantur sub poena praedicta. Durentque Concilia provincialia per duodecim; & episcopales Synodi per tres dies; nisi agendorum exigentia prolixius aut praecisius tempus exposcat.

Insuper sacro approbante Concilio ordinamus, ut omnes & singuli nostri suffraganei in proximis ipsorum Synodis per singulas dioeceses, prout & nos in nostra proxima Synodo Saltzburgenfi ordinabimus sub poena suspensionis a pontificali officio, studeant personas idoneas, probas videlicet & honestas, in testes publicos siue synodales ordinare, qui per totum annum simpliciter & de plano absque vlla iurisdictione solícite inuestigent, quae correctione & reformatione sint digna; & ea fideliter referant ad provinciale Concilium aut Synodum episcopalem, ut correctione digna animaduersione congrua puniantur.

Ad reformationem quoque ordinum sancti Augustini canonicorum regularium, & sancti Benedicti nostrae provinciae, cura officii pastoralis attendentes, sacro approbante Concilio, ordinamus praesidentes capitulis antedictis, videlicet de ordine sancti Augustini canonicorum regularium*, dominum praepositum metropolitanae ecclesiae Saltzburgenfis, monasterii beatae Mariae virginis Nuiburgae Patauiensis dioecesis praepositos; de ordine vero sancti Benedicti religiosos monasterii sancti Petri ciuitatis Saltzburgenfis, & in Nidernaltach Patauiensis dioecesis abbates: quibus plenam concedimus potestatem citandi & euocandi, per censuras etiam ecclesiasticas, omnes & singulos abbates, praepositos, priores, & quoscumque alios ordinum praedictorum, qui ad capitula ipsorum provincialia consueuerunt conuocari, aut de iure vocari debebunt. Super quibus ipsis decernimus per cancellariam nostram fieri literas oportunas, qui in euentum negligentiae episcoporum, suffraganeorum nostrorum, si suas Synodos non celebrauerint in termino superius* ex-

*M.S. expressato,
presso,

ANNO
CHRISTI
1485.

ANNO
 CHRISTI
 1420.

presso, & emendanda & corrigenda in omnibus & singulis monasteriis ordinum prædictorum nostræ prouinciæ non correxerint & emendauerint diligenter, teneantur singuli suum capitulum prouinciale in loco apto suorum monasteriorum, in festo sancti Michaelis proxime futuro, conuocare & celebrare, ibique agere de reformatione ordinum & monasteriorum iuxta institutiones dictorum ordinum, & canonicas sanctiones: iure tamen ordinario- rum in omnibus semper saluo. Dictaque capitula prouincialia prædictorum ordinum de triennio in triennium per prædictos ordines districte præcipimus in nostra prouincia celebrari. In casu etiam diligentia, quo nostri suffraganei etiam suas Synodos celebrauerint, fecerintque diligentiam suam pro reformatione ordinum præfatorum, nihilo minus tamen volumus & ordinamus, ac districte præcipimus, vt præfidentes superius nominati debeant & teneantur de triennio in triennium, incipiendo a fine præsentis Concilii, sua capitula celebrare: liberumque sit præfidentibus sæpe dictis terminum præfatum pro suis celebrandis capitulis præuenire.

Ordinamus denique, sacro approbante Concilio, & in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipimus & mandamus omnibus & singulis abbatibus, abbatissis, præpositis, prioribus, priorillis, & aliis, quibus cura & administratio monasteriorum vtriusque sexus dictorum ordinum nostræ prouinciæ est commissa; quatenus infra hinc & festum Pentecostes proxime futurum, debitum pastoralis officii sui diligenter impendant, ipsos præcipue ad tria substantialia ordinis, videlicet proprietatis abdicati- onem, obedientiæ exhibitionem, & castitatis obseruationem reducendo, prohibendo * congressus sine causa rationabili, & ingressum personarum suspectarum: ac obseruent, & a suis subditis faciant obseruari, vt diuinum officium diurnum pariter & nocturnum deuote iuxta regulas dictorum ordinum celebretur. In aliis vero quæ reformationem monasteriorum & ordinum præfatorum respiciunt, se tales ostendant, quod nobis & suffraganeis nostris ipsos visitantibus, de diligentia quaminuenimus, debent merito commendari: scituri, quod si in præmissis, aut eorum aliquo negligentes extiterint,

* egres-
 sus

aut aliqui ex subditis præmissorum rebelles & inobedientes inuenti fuerint, contra tales per nos & nostros suffraganeos ad pœnas grauiores procedemus iuxta canonicas sanctiones.

ANNO
CHRISTI
1440.

III.

De consuetudine.

Consuetudines quæ grauamen ecclesiis inducere * de-^{* dino-} monstrantur, inualidas publicamus, locorum ordinariis, ^{scuntur.} vt in omnem euentum eis resistent, firmiter iniungentes.

IV.

De renuntiationibus.

Nullus ecclesiam, vel beneficium ecclesiasticum dimittere vel recipere præsumat sine sui superioris auctoritate; quod sub pœna excommunicationis vel suspensionis omnibus firmiter inhibemus.

V.

De scrutinio.

Statuimus, quod nullus ad examen per sacrorum ordinum susceptionem aliquatenus admittatur, nisi recenter confessus fuerit omnia sua delicta idoneo sacerdoti. Et quia pauci sunt, qui sua delicta cum sequelis eorum intelligant, per districtum informatorem debet instrui ordinandus, an expediat sibi ordinari, an vero † irregularitatis alicuius prætextu ei potius sit abstinendum.

† id est, finis alicuius prauis & minus recti, & legitimi.

Item quod nullus admittatur ordinandus vel promouendus ad ordinem super vicaria, (* nisi sit perpetua vicaria) a qua non possit ad inordinatum placitum amoueri.

* hac præsentia clausula in manscriptis non habetur.

Statuimus insuper ad terrorem malefactorum, vt omnes episcopi prouinciæ Saltzburgenfis, ac eorum vicarii, quando volunt & debent suis temporibus ordines celebrare, committant expresse examinadoribus clericorum ordinandorum sub anathematis interminatione, vt inter cetera perquirenda, fidei diligentia perquirant, sub obtentu honoris percipiendi a singulis ordinandis, vt si patres, aui, aut progenitores eorum, vsque ad quartam lineam ascendentem, captiuauerint, captiuatum detinuerint, occiderint, aut mutilarint temere

ANNO
 CHRISTI
 1420.

clericum aliquem in sacris ordinibus constitutum, & pro clerico se gerentem. Eum vero, quem in aliquo præmissorum affectum per aliquem ipsorum progenitorum vsque ad lineam memoratam inuenerint, si huiusmodi factum sit notorium, non admittant. Prælati quoque, vel eorum vices gerentes, quorum interest inuestire vel instituere præsentatos, ante inuestituram vel institutionem cum summa diligentia de his quærant: & quos tales inuenerint, nullo modo instituant ad aliquod officium vel beneficium ecclesiasticum. Examinatores insuper & prælati, ac eorum vices gerentes, qui secus in præmissis agere præsumperint, in futurum suspensionis sententia percillantur: alias per locorum ordinarios grauiter puniendi, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum, & ab huiusmodi reatibus appareant absoluti.

VI.

De filiis presbyterorum.

Nullus illegitime natus ad aliquem sacrum ordinem, vel beneficium aut officium curam habens animarum, sine dispensatione sedis apostolicæ admittatur in aliqua ecclesia seculari. Et tales qui hætenus sunt admissi, si de his constiterit, per eorum ordinarios repellantur. Alioqui scienter contrarium facientes per vnum mensem ab ingressu ecclesiæ nouerint se suspensos.

VII.

De officio archidiaconi.

Inhibemus episcõpis, archidiaconis, prælatis, ac eorum officialibus vniuersis sub pœna suspensionis, quam in omnes facientes contrarium promulgamus, ne subditis suis, aut eis qui litigant, seu litigauerint coram eis, aliquam eis faciant inhibitionem, seu impedimentum aliquod præstent, sub quocumque colore vel modo, publice vel occulte, quo minus causas suas appellationum, seu quascumque alias ad examen superiorum spectantes, libere possint *deferre.

*ferre.

VIII.

De officio vicarii.

Et quia ecclesiarum rectores vicariis suis adeo relin-

Concil. Tom. 29.

Q999 ij

quunt exiguam portionem, quod ex ea nequeunt sustentari, generali Concilio inhærentes statuimus, vt ipsis vicariis suis sufficiens & honesta portio de prouentibus ecclesiæ assignetur. Alioquin ipsi rectores, si moniti non assignauerint, suis poterunt beneficiis spoliari. Nullusque, sub pœna suspensionis ab officio, intulatus ad curam animarum, vicariam perpetuam vel * episcopalem, * vel plus beneficii assumere præsumat.

ANNO
CHRISTI
1420.* tempo-
ralem,
* similis
beneficii

IX.

De officio delegati.

Adhæc plerumque contingit, quod iudices delegati, * ad quos simplices commissiones sub forma communi * diriguntur, vltra quam patiantur vires rescripti præcedentis, terras, ciuitates, oppida & villas ecclesiastico subiiciunt interdicto, inuocantes etiam super hoc brachium sæculare. Nos igitur volentes iniquis processibus huiusmodi obuiare, præsentis scripto declaramus de fratrum nostrorum consilio & assensu, quod sacerdotes nostræ ciuitatis, diocesis & prouinciæ, ad obseruationem seu publicationem sententiarum huiusmodi interdicti minime teneantur; nec inuocationi brachii sæcularis, quam sic faciunt, aliquatenus est parendum. Super interdicto vero ponendo, recurratur ad decretalem extrauagantem, quæ incipit: Prouide attendendum. Et est Bonifacii VIII. cuius tenor sequitur in hæc verba: Prouide attendendum, quod, vt frequentius, quamuis non sine causa, sine culpa tamen multorum, interdicti sententiæ proferuntur: quodque sunt nonnulli iudices nimis prompti ad proferendas easdem, etiam in negotiis, siue causis, quæ interdum plus ex cupiditatis quam caritatis radice perspicuis iudiciis procedere arguuntur: quodque interdicti tempore diuina organa suspenduntur & laudes: nec ecclesiastica sacramenta ministrantur, vt solent; tolluntur mortuis, seu minuuntur suffragia, præsertim per oblationem frequentem hostiæ salutaris: adolescentes & paruuli participantes rarius sacramenta, minus inflamantur & solidantur in fide: fidelium tepescit deuotio, hæreses pullulant, & multiplicantur pericula animarum: præsentis constitu-

In sexto extrauag.
commun.
l. 5. de sen.
excom. c. 2.

* seu sub-
delegati.

ANNO
CHRISTI
1420.

tionis prouidemus edicto, vt nulla prouincia, ciuitas, castrum, villa, locus, territorium vel districtus auctoritate ordinaria vel delegata supponatur ecclesiastico interdico pro pecuniario debito, vel pro cuiusuis monetæ vel pecuniæ quantitate, quacumque occasione vel causa, seu quouis quæsito colore: pro eo maxime, quod ipsorum domini, rectores seu officiales, quocumque nomine censeantur, aut incolæ seu habitatores, aut singulares personæ, ipsorum statutis vel statuendis, ordinatis vel ordinandis terminis huiusmodi debitum seu quantitatem non soluerunt hæctenus, aut inantea non persoluent. Nos enim exnunc decernimus irritum & inane, si secus hæctenus

* illud
quoque:
et ceterum.

exitit attentatum, vel contigerit attentari; * illumque reuocamus omnino. Non obstantibus quibuscumque contractibus, obligationibus, pactis, conuentionibus, compositionibus, submissionibus, fideiussionibus, consensibus, processibus & sententiis super hoc habitis vel habendis, iuramentorum, pœnarum spiritualium & temporalium, seu multarum appositione, vel quacumque alia firmitate vallatis: nisi talis suppositio interdicti hæctenus foret facta, vel inantea fieret de apostolicæ sedis licentia speciali expressa, per ipsius sedis patentes literas apparente.

X.

De officio ordinarii.

* suam

Sacerdos vero quilibet plebem * piam doceat diligenter, vt, cum in celebratione Missarum leuatur hostia salutaris, quilibet Deo deuote flectat genua sua, vel saltem se reuerenter inclinet: idem faciens cum eam portat presbyter ad infirmum, quam in decenti habitu, superposito mundo velamine, ferat manifeste ac honorifice ante pectus cum omni reuerentia & timore, semper nola paruula & lumine, nisi locorum repugnet distantia vel temporis qualitas, præcedentibus, vt ex hoc fides & deuotio apud homines augeantur.

Cum mos vnicuique gerendus sit, & in diuersis diocesisibus nostræ prouinciæ clerus & populus inueniatur variis vitiis & defectibus laborare, quæ omnia non possunt vna quasi medela curari: Nos, cunctorum saluti no-

stri gregis, quantum possumus, providere volentes, aliqua duximus generaliter committenda; omnesque & singulos nostros suffraganeos, qui vna nobiscum super populum nobis creditum in partem sollicitudinis sunt vocati, & de contingentibus apud ipsos in clero & populo, quæ reformatione & emendatione indigent, habent notitiam certiolem, paterna exhortatione requirimus & monemus in visceribus Iesu Christi, vt gregi sibi commissi præsentem verbo doctrinæ pariter & exemplo, ac secundum qualitatem temporum, personarum & locorum, ea quæ correctione & emendatione indigent, reformare & corrigere, dum ipsos suas Synodos celebrare, & suas dioceses visitare contingit per seipsos vel alios Deum timentes, non omittant: in ipsorum pastoralis officio taliter procedentes, vt tollantur scandala, euellantur vitia, & populus eis creditus numero & merito augeatur; ne subditorum sanguis in die districti iudicii de ipsorum manibus requiratur: attendant, vt sint iurium, præsertim contra ecclesiastica crimina promulgatorum, & nostrarum constitutionum executores. Usuras prohibeant, quantum possunt; clericorum concubinatum cohibeant nimium scandalosum; provideant, vt diuinum officium * canonicè & debite persoluantur, vt mendicantes præsentati cum literis ordinariorum in ipsorum mendicitate non grauentur. Vt mendicantes fratres suis limitibus contenti, parochiales ecclesias & ipsarum iura non offendant; festiuitates sanctorum nimis multiplicatas restringant. Item, quia diuinum officium in ecclesiis cum solennitatibus debitis persoluantur, habeantque archidiaconos, decanos & officiales in iure peritos, habentes peritiam causarum; quod tales iustitiam * celeriter faciant, præcipue pauperibus: abstineant se, & abstinere faciant tales ab immoderatis exactionibus circa lites: Quod de monasteriis ordinum sancti Augustini, canonicorum regularium, & sancti Benedicti, suarum diocesium iuuenes habiles mittantur ad studium generale: quod beneficiorum permutationes dumtaxat ex causis a iure permissis admittantur.

* in ecclesiis cum solennitatibus debitis

* in scientia celeriter facit pauperibus.

ANNO
CHRISTI
1429.

XI.

De maioriata & obedientia.

Sacro approbante etiam Concilio statuimus, vt nulli clerici nobilium, capellani in capellis castrorum dominorum suorum celebrare praesumant, nisi ante episcopo, vel loci archidiacono obedientiam faciant manualement, vt ad Synodos veniant & capitula, certis temporibus & statutis mandata ecclesiastica recepturi, & suis dominis ac eorum castrensibus, secundum quod fuerit opportunum, relaturi; cum plebani, in quorum terminis castra consistunt, hoc facere frequenter non audeant propter tyrannidem suorum dominorum. Quod si secus quispiam facere praesumpserit, per loci ordinarium vel archidiaconum condigne puniatur. Statuentes etiam sub poena excommunicationis iam latae sententiae, districte mandantes, vt si quando praedam vel spolium rerum ecclesiasticarum ad diuinum cultum deputatarum, seu etiam ecclesiasticam personam captiuam ad aliquam ciuitatem, villam, oppidum, seu castrum adduci contigerit, sacerdotes & capellani ciuitatum, villarum, castrorum, postquam sciuerint, non expectato super eo * suorum mandato, abstineant a diuinis interim, quoad persona captiuata, aut res ecclesiasticae praedictae in praefatis locis detinentur.

* f. superiorum

XII.

De his* qui vi metuque absoluunt, vel absoluuntur.

* qua vi aut metu causa sunt.

Hos qui absolutionem, vel quamcumque reuocationem ab excommunicatione, suspensione, vel interdicti sententiis, per vim vel per metum extorserint, cum hoc, quod huiusmodi absolutiones, reuocationes sunt irritae, statuimus & publicamus, excommunicationis sententiae subiacere.

XIII.

Quia clerici & religiosi nonnulli, non attendentes, quantum sit obedientiae bonum, quod victimis antefertur, & quod peccatum est ariolandi, nolle acquiescere; & scelus idololatriae, obedire non velle; amissionem rerum

fiarum & corporis, & vanum metum allegant frequenter, ne cogantur mandatum exequi prælatorum. Qui, cum prosperitatis tempore multa bona receperint, laute vixerint de patrimonio crucifixi, imminente necessitatis articulo, pro honore illius aduersitates sustinere detrectant; qui, cum foret summe diues, ad obediendum Deo Patri pro salute nostra subiit onus voluntariæ paupertatis. Ex quo, propter contemptum clauium ecclesiæ, neruus ecclesiasticæ disciplinæ dissoluitur, & animas miserabiliter periclitari contingit; sacra huius Concilii necessaria deliberatione statuimus, vt nulla rerum perditio, aut metus corporis, nec legitime probatus, subditi inobedientiam, mandatum prælati exequi non curantis, valeant excusare: adeo, quod si metus corporis dumtaxat *sentienti, proprio iuramento, & non legitimis coram eo, a quo mandatum subditus receperit, *ostensis ^{*f. ostensus} fuerit documentis, nihilo minus loco cedat, ne notam transgressionis incurrere videatur. In his autem quæ in non faciendo consistunt, vtputa, cum mandatur, non communicare excommunicatis, non celebrare in locis interdictis, ac aliis huiusmodi, omnino nullum, nec rerum, nec corporum, quantumcumque probatus metus excusat; cum pro nullo metu debeat peccatum mortale committere; quod ex inobedientia surgere, sanctorum auctoritatibus comprobatur.

XIV.

De alienatione*.

Quia plerumque cessiones actionum in fraudem fiunt; aliquando tamen pure & simpliciter, ex causa legitima: Statuimus, vt cessiones actionum, quæ ex iustis causis vel causa procedunt, in præsentia episcoporum, iudicum, seu officialium suorum, de licentia eorundem, si subsint legitimæ causæ, fiant: iurent etiam cedentes, quod non simulatæ, sed vere cedant. Alioquin secus factas determinamus non tenere.

*mutandi
iudicii
causa
facti.

XV.

De iudiciis.

Et quia quidam propter potentiam, quidam propter crude-

ANNO
 CHRISTI
 1420.

crudelitatem magnam personaliter citari non possunt: quidam etiam, quia in castris habitant, ita, quod nulla potest ad eos citatio peruenire: idcirco prouida & necessaria deliberatione statuimus, vt contra tales citationes edictum apud parochialem ecclesiam ipsorum publice & legitime proponatur. Quia, si parochialis sacerdos tales citare non posset metus causa, faciat iuramentum huiusmodi coram aliquo presbytero honesto, qui ipsi iudici de hoc faciat literatoriam fidem. Extunc in cathedrali ecclesia tribus Dominicis continuis publice in ambone citentur, dummodo citandi infra vnam diartam sint a cathedrali ecclesia constituti. Alioquin ad tres quindenae sollemniter euocentur. Et extunc contra huiusmodi, ac si personaliter citati fuerint, procedatur, ne ex malitia valeant commodum reportare: propterea quod crudeles homines & peruersi, dum ad forum ecclesiasticum in causis, etiam de quibus ecclesia merito habet agnoscere, a iudicibus euocantur, illius auctoritatis, qua dicitur, Qui honorat missum, mittentem honorat, immemores existentes; nuntios ecclesiasticorum iudicum citatione excommunicationis, vel alias iudiciales & iuris literas defendentes, verbis probrosis, & quandoque duris verberibus quosdam captiuantes, alios interdum suis rebus temere, publice spoliantes, multipliciter afficiunt & perturbant, & impediunt citationes & literarum executiones, in non modicam ecclesiasticæ libertatis contumeliam & iacturam. Considerantes igitur malitiis hominum non esse aliquatenus indulgendum, hoc sacro approbante Concilio duximus statuendum, vt reus nuntios acta iudicialia deferentes per se vel per alium verberans, spolians vel captiuans, lite etiam non contestata, auctoritate etiam huius sacri Concilii habeatur penitus pro conuicto. Actor vero in causa reconuentionis similia perpetrare per se vel per alium non formidans, super instituta contra reum actione amplius nullatenus audiatur. Et insuper vterque, ac omnes alii qui nomine & actione eorum talia facere præsumperint, vsque ad condignam satisfactionem læso, & iudicibus summaria cognitione super huius fero facto præhabita, percellantur.

Concil. Tom. 29.

Rrrr

XVI.

*De foro competenti.*ANNO
CHRISTI
1418.

Dudum felicitatis recordationis Pilgrinus prædecessor noster provide duxerat statuendum, ne prælatus, vel quivis alius clericus, alium prælatum vel clericum, aut etiam laicus quamcumque personam ecclesiasticam coram sæculari iudice trahere vel convenire, aut tractus seu conventus sponte & iudicialiter præsumeret respondere: alioqui tam trahentes quam tracti, ultra pœnas contra tales a iure promulgatas, excommunicationis sententiam incurrerent ipso facto. Verum nonnulli laici salutis suæ immemores, contra pœnas prædictas, personas ecclesiasticas, etiam si pontificali præfulgeant dignitate, ad huiusmodi iudicia * forensia & sæcularia indistincte trahere non verentur. Qui quidem iudices sæculares nec compareant propria in persona sic citati, res & bona sua, atque beneficiorum suorum, decernunt in contumaciam inuadenda, sic, quod ipsi laici exinde, occasione recepta, bona ecclesiastica inuadere & occupare præsumunt in ecclesiasticæ libertatis detrimentum. Nos huiusmodi temeritatis audaciam reprimere cupientes, datam constitutionem prædecessoris nostri auctoritate huius Concilii de fratrum nostrorum consilio innouamus, & extendi volumus ad iudices sæculares antedictos. Adiciunt, quod si quando laicus clericum, seu ecclesiasticam personam, cuiuscumque dignitatis vel conditionis existat, nostræ Saltzburgerensis, Brixinensis, Chiemensis, Seccouiensis & Lauentinensis diocesis, ad iudicium sæculare trahere vel iudicare præsumpserit, tam diu in territorio trahentis & iudicantis cessetur a diuinis, donec de huiusmodi iniuria satisfecerint parti tractæ, & absolutionis beneficium meruerint obtinere.

* ms. R.
tisp. sentia
pro vetiti

XVII.

De vita & honestate clericorum.

Etsi per sacros Canones & nostrorum antecessorum constitutiones indecentia in vita & habitu clericorum strictissime prohibeatur, nostri tamen subiecti temporibus præsentibus hoc minime attendentes, tam in habi-

ANNO
CHRISTI
1420.

tu, quam reliquis ad honestatem in sortem Domini clericorum spectantibus habenas suas dimiserunt. Nos igitur huic inhonestati clericorum occurrere volentes, nostrorum nihilo minus antecessorum constitutionibus in suo robore duraturis, statuimus, vt quicumque clericus in sacris ordinibus constitutus, vel in minoribus, & beneficiatus tantum, portauerit habitum a sacris Canonibus vel a nostris antecessoribus prohibitum, si monitus fuerit, eo ipso amissionem illius habitus incurrat ipso iure, in aliquod opus pium * conuertendum. Et vt hac constitutio nostris temporibus effectu non careat, nostris suffraganeis in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione diuini iudicii præcipimus, quod per suas dioceses aliquos discretos & honestos ecclesiasticos viros deputent, qui prædictis clericis, vnica monitione tantum præmissa, præcipiant, vt infra decennium talem habitum deponant, & nullo amplius tempore reassumant. Alioquin ipsum habitum eis publice auferant, etiam violenter, & eum in opus pium conuertant; cum consensu tamen ipsorum diocesanorum, si habitus ipse notabilis fuerit æstimationis. Alioqui præter talem consensum exequantur, quod in exemplum prædictorum nostrorum suffraganeorum intendimus obseruari.

* conuertendi.

Cum plerique fratres ordinum mendicantium, ac religiosi ordinum aliorum intitulati, &c. ad ecclesias cathedrales suæ religionis habitum absque rationabili causa manifeste non deferentes, ad excusationem in peccatis exemptionis allegando priuilegium, de quo minime oporteret, in animæ suæ periculum & plurimorum scandalum allegando, sicque excommunicationis sententia innodantur, qua ligati, damnabiliter exercere ea quæ sunt episcopalis ordinis non verentur. Nos tantæ temeritati prouidere volentes, sacro approbante Concilio, ordinamus, vt sub pœna suspensionis ab ingressu ecclesiæ, nullus suffraganeorum nostræ prouinciæ in sua diocesi ad exercendum ea quæ episcopalis ordinis existant, tales titulares episcopos admittat, nisi habitum suæ religionis manifeste deferant, & sint conuersationis laudabilis & bonæ famæ; omnesque tales, cum excommunicati sint, arctius euitent, & faciant eosdem ab aliis ar-

Etius euitari. Nullusque clericus vel scholaris nostræ pro-
uinciæ sub pœna suspensionis ab ordine quem suscep-
erit ab eodem, quam contrauenientes incurrere volumus
ipso facto, sacros aut minores ordines: nec etiam laici
vtriusque sexus confirmationis sacramentum quoquo mo-
do recipere præsumant. Nec inuitentur tales, nec venien-
tes sponte admittantur ad consecrandum basilicas, altaria,
aut ad benedicendum quascumque res sacras, nisi de ab-
solutione ipsorum constiterit manifeste.

XVIII.

De cohabitatione clericorum & mulierum.

Ad arcendum concubinitus crimen, vt de clero peni-
tus euellatur, summo studio per sacros Canones est pro-
uisum. Quia tamen tempore, quo vniuersalis ecclesia
monstruose diuisa perstitit, modica diligentia adhibita
fuit in exequendo eisdem prouisionibus, crimen præfa-
tum in multis locis etiam prouinciæ nostræ, cum maximo
catholicorum scandalo, totius clericalis ordinis contem-
ptu frequentatur. Cui morbo volentes occurrere, vt de-
bemus, sacro approbante Concilio decernimus, vt dein-
ceps omnes in sacris ordinibus existentes, vel etiam in mi-
noribus beneficiati, vel ad religionem aliquam Deo spon-
te oblati & obligati, qui concubinitus fœditate castita-
tis votum notorie seu publice violarunt, tenendo notorie
concubinas, pœnis infra scriptis ipso facto subiaceant, vt
videlicet si habuerunt beneficia sæcularia vel regularia
officia, aut administrationes, vel dignitates, nisi infra
duos menses prorsus † a se remouerint, ipso iure intelli-
gantur suis beneficiis, officiis, administrationibus & digni-
tatibus ecclesiasticis per hanc constitutionem priuati. Et
possunt ipsa beneficia, officia, administrationes & digni-
tates prædictæ libere per habentes potestatem aliis con-
ferri, impetrari, vel de eisdem aliis modis ecclesiasticis
prouideri. Si vero beneficiati non fuerint, & concubinas
notorie & publice detinuerint, & infra duos menses a se
non separauerint, sint ipso iure inhabiles ad quæcumque
beneficia ecclesiastica assequenda, pœnis aliis a sacris Ca-
nonibus contra tales editis in suo robore duraturis.

† Quæ se-
quuntur, ex
manuscri-
pto Ratif-
bonensi
suppleta
sunt.

XIX.

De institutionibus.

Statuimus, vt nullus clericus ad curam animarum ab episcopo vel archidiacono admittatur, nisi prius iurauerit, quod nullam in adeptione beneficii, ad cuius curam presentatus est, commiserit simoniam.

Cum decor ecclesie, exaltatio fidei, & errorum extirpatio per viros in vtroque iure diuino peritos & humano instructos vt plurimum procurari noscatur; illi, quoniam in prouisione congrua, qua ad status ipsorum decenciam expediret, stipendiis ecclesiasticis carentes, talentum eis creditum dispensare Dei populo non valentes, lucerna sub modio absconsa non effundit in domo Domini luminis claritatem. Vnde plerumque contingit, vt beneficia & officia ecclesiastica, praesertim quibus onus cura animarum & ecclesiastica iurisdictionis incumbit, minus idoneis prouideantur rectoribus; ex quibus pastoribus defunt pabula, & ouibus deficiunt alimenta. Ad quorum salutare remedium sacrosancta generalis Constantiensis Synodus, saluti nationis Germanicae prouidere intendens, decretum promulgauit inferius annotatum: Nos spirituales animarum profectum nostrae prouinciae, quem pastoralis cura dudum concepimus, exequi cupientes, praefatam constitutionem Constantiensis Concilii sacro approbante Concilio publicantes, praecipimus & mandamus, vt institutio praedicta ab omnibus nostris suffraganeis in suis Synodis proxime celebrandis intimetur & obseruetur. Quam exnunc cum singulis in ipsa contentis volumus sub poena suspensionis a collatione & electione beneficiorum per singulos beneficiorum collatores & patronos firmiter obseruari. Tenor vero constitutionis sequitur, & est talis. Sanctissimus dominus noster papa Martinus V. ad exaltationem fidei catholicae, &c. Vide informationem ex Concilio Constantiensi de qualitate beneficiorum, &c. Inuenies, &c.

Quoniam nonnunquam contingit, quod ad vacantem episcopatum, vel aliam praelaturam, aut quodcumque beneficium aut officium ecclesiasticum regulare vel saeculare duo in discordia eliguntur, seu instituuntur, &

alter, qui minore iure utitur, ut eum cui maius ius est acquisitum, per potentiam vel per tedium fatigare & haurire possit, attrahit fauorem potentium laicorum, quibus, ut ei mutuent & assistant, promissiones facit de beneficiis eorum filiis conferendis, & de iuribus & libertatibus ecclesiasticis remittendis: nos huic morbo occurrere volentes remedio salutari presentis statuti, huiusmodi promissores, & potentium laicorum attractores volumus ipso iure sententia excommunicationis esse innodatos, & nihilo minus eos fore ineligibiles ad huiusmodi dignitates: mutuatores etiam pecuniarum taliter in hoc casu volumus carere actionibus pro mutuo huiusmodi repetendo.

ANNO
CHRISTI
1420.

XX.

Vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.

Quoniam in quibusdam Alamannia locis laici fundatores ecclesiarum, vel heredes ipsorum, potestate in qua hucusque ecclesia sustinuit, abutuntur, partem decimarum, vel aliarum obventionum ecclesiasticarum in beneficiis, in quibus ius obtinent patronatus, sibi retinent ex pacto, * cum presentantur, clericos; adeo huic vulneri canceroso & simoniaco censurae ferrum apponimus, decernentes, ut ex quo aliquid constiterit, pluries eos huius [modi] perpetrasse flagitium, anathemate feriatur, & eius terra ponatur sub ecclesiastico interdicto, donec ecclesiam liberam sub suo iure dimittat, salvo iure patronatus, quod eis de iure reseruamus, cum possint per iuris ignorantiam excusari. Qui vero caeca cupiditate ducti, taliter a patronis beneficia per presentationem recipere non verentur, officio beneficioque priuentur, nec ad beneficium vel actus ecclesiasticos admittantur, nisi per sedem apostolicam cum ipsis fuerit dispensatum. Episcopi vero, vel archidiaconi, qui talibus scienter curam commiserint animarum, ob institutionem huiusmodi, * beneficiorum collationem, perpetuo sint suspensi, &c.

* f. cum
presen-
tant cle-
ricos;

Cum beneficia ecclesiastica sine diminutione conferri debeant, quidam ecclesiarum patroni, personis idoneis praetermissis, tales adeo cum presentant, qui portionem, * quam talibus debeant esse contenti, suis vrbibus residuum totaliter applicando. Vnde ad huiusmodi mali perniciem

* f. a be-
nefic. col-
latione
perpet.

ANNO
CHRISTI
1440.

extirpandam, statuimus, quod si tales clerici se portione debita spoliari videntes, ad episcopum suum querelam non detulerint, auctoritate presentis Concilii sint ipso iure suspensi; nihilo minus per episcopum eisdem ecclesiis spolientur. Si vero ad superiorem super hoc detulerint quaestionem; ipse patronum per censuram ecclesiasticam ab huiusmodi molestatione & exquisita exactionis malicia compefcat: adiicientes nihilo minus, quod si in hac [re] pertinax patronus extiterit, ad praesentationem, &c. ecclesiae proximo vacauerit, nullatenus admittatur.

Ad nostrum (quod dolenter referimus) peruenit auditum, quod nonnulli episcopi, comites, barones, nobiles, ac eorum potestates & officiales, dum aliquam vacare contingit in nostra prouincia praetaturam, beneficium vel officium ecclesiasticum, statim gentes inibi mittunt armorum, quae graues faciunt in ipsis praetaturis vel beneficiis expensas. Et quod deterius est, nonnunquam hi ad quos electio vel praesentatio spectat futuri praetati, compelluntur eligere aut praesentare per abusum potestatis saecularis, vel potentiae inordinatae. Quandoquidem nullatenus admittunt ad possessionem etiam iam a suo superiore confirmatum, donec de certa pecuniae quantitate concordent cum laicis antedictis, atque persoluant eandem. Nos huiusmodi damnandae ambitionis audaciam reprimere cupientes, auctoritate huius sacrosancti Concilii statuimus, vt nullus, quacumque ecclesiastica vel mundana, etiam si pontificali vel ducali praefulgeat dignitate, talia de cetero facere praesumat, per quae offenditur ecclesiastica libertas, & ecclesiae multipliciter aggrauantur. Quod si secus actum fuerit, nisi infra mensem a tempore huiusmodi vacationis restituerint aut remiserint iam promissum, quod indebite extorserunt realiter & cum effectu, ipsos volumus excommunicationis sententiae eo ipso subiaccere; a qua nullatenus absoluantur, donec modo simili restituant extorta: in quibus etiam nulla eorumdem remissio vendicat sibi locum.

XXI.

De emptione.

Nullus praedam aliquam scienter emere, vel tenere

præsumat: alioquin, nisi infra mensem prædam ipsam, aut eius æstimationem, si restitutioni non subiaceat, restituat, excommunicationis sententia percellatur.

ANNO
CHRISTI
1420.

XXII.

De pignoribus.

Ad omnium quoque dubitationem, siue quæstionis materiam amputandam, statuimus, vt, si quis prædium suum, cui ius attinet patronatus, cuiquam obligauerit indistincte, ius præsentandi apud ipsum obligantem resideat. Cum tale ius æstimari non possit, & . . . . . in fortem nequeat computari. Cum semper fructus rei pignorate in fortem debeant computari, iuxta canonicas & legitimas sanctiones.

XXIII.

De testamentis.

Ad hæc, quia quædam in quibusdam partibus consuetudo, imo corruptela detestabilis obseruatur, videlicet, quod tam clericus quam laicus in lecto agritudinis constitutus, vltra quinque solidos vsualis monetæ, vel aliam summam iuxta loci consuetudinem limitatam, nec piis locis, nec personis ecclesiasticis, pro animæ suæ remedio, aut aliis quibuscumque ordinare legata, considerantes, prædictam consuetudinem & sacris Canonibus & sacris etiam legibus obuiare; cum omnium iura clament, quod vltima voluntas & vltimum hominis testamentum immobile perseueret: & quod nihil sit, quod magis homines deceat, quam vt supremæ voluntatis liber stylus existat: eandem consuetudinem Deo odibilem, animabus & bonis moribus inimicam, auctoritate huius sacri Concilii penitus reprobamus, firmiter statuentes, vt vbi-cumque iura a testamentorum non prohibent factio, vel in lecto agritudinis constituto, legandi, disponendi & ordinandi de bonis collatis circa pia loca, personas ecclesiasticas, & alias quascumque, dummodo contra legitimas non veniat sanctiones, libera sit facultas. Volentes & præcipientes districte, vt per locorum episcopos, & ceteros prelatos iurisdictionem habentes, vniuersi clerici & laici impediens defunctorum legata, seu vltimas,

ANNO
 CHRISTI
 1420.

mas voluntates, per excommunicationem in personas, & interdicti in loca sententias, quindecim tamen dierum canonica monitione præmissa ferendas, ab huiusmodi impedimentis desistere compellantur. Ad quarum executiones & debitas aggrauationes procedente tempore faciendas, episcopi & prælati, ad quos testamentorum defensio, vtroque iure suadente, dinoscitur pertinere, tam beneuolos se exhibeant & paratos, ne huiusmodi negligentia de eorum manibus in die districti iudicii requiratur.

XXIV.

De sepulturis.

Insuper statuimus, & sub pœna suspensionis præcipimus firmiter & monemus, vt quilibet sacerdos prouinciæ Saltzburgensis, cuiuscumque dignitatis seu eminentiæ, status vel religionis fuerit, infra octo dies causa legitima cessante, postquam ei de morte archiepiscopi vel proprii episcopi prædictæ prouinciæ constiterit, per se vel per alium Missam pro defunctis dicat, in remedium archiepiscopi aut episcopi memorati.

XXV.

De parochiis.

Nos sanctorum patrum, qui ecclesiæ sanctæ Dei & personis ecclesiasticis terminos, quos non licet transgredi, posuerunt, statuta considerantes, huius sacri approbatione Concilii, vniuersis sacerdotibus tam religiosi quam secularibus, cuiuscumque ordinis, conditionis siue status existant, in ciuitate diœcesis vel prouinciæ Saltzburgensis degentibus, sub debito iuramenti quod episcopo in receptione sacerdotii præstiterunt, sub interminatione diuini iudicii firmiter inhihemus, ne quis alienum parochianum, cuius cura per episcopum, vel loci archidiaconum, seu eius vicarium, alii est concessa (excepta necessitatis causa, quæ legem non habet) ad confessionem recipere, aut ei aliquod ecclesiæ sacramentum porrigere præsumat, non petita desuper & obtenta licentia proprii sacerdotis; cum † minime † In quodam mss. desiderabatur. incerti & indubitati iuris existat, talem a tali crimine

Concil. Tom. 29.

Slff

folui non posse aliquatenus, vel ligari: & ex hoc ordinem ecclesiæ per maiores & sanctos patres diuina prouidentia institutum confundi & perturbari. Et hoc præsens statutum per vniuersos plebanos singulis quatuor temporibus, & in præcipuis festiuitatibus coram suis parochianis præcipimus publicari.

ANNO
CHRISTI
1440.

XXVI.

De iure patronatus.

Ad extirpandam illam detestabilem corruptelam quorundam ecclesiarum patronorum, qui rectoribus earum defunctis, spoliant dotem & ecclesiam rebus mobilibus, & interdum immobilibus, in salutis propriæ dispendium & scandalum plurimorum, statuimus, vt siue clericus, siue laicus hoc facere præsumperit, cuiuscumque dignitatis, etiam pontificalis existat, sit a iure præsentandi ea vice suspensus . . . . . ecclesiam conferat: & si ipse negligens fuerit, superior eam conferat ipsa vice: vterque autem sit excommunicatus ipsa iuris . . . . . & arctius ab omnibus euitetur, donec cum debita satisfactione restituat sic ablata.

XXVII.

De celebratione Missarum.

Prædecessorum nostrorum ducti vestigiis statuimus, inhibentes huius sacri approbatione Concilii, vt nullus sacerdotum nouitiorum illa die, qua primam Missam celebrare voluit, in exordio publicationis sanctissimi sui officii oblaturus Deo primitias gratiæ ac salutis sibi collatæ, aliquos ad conuiuium inuitare, aut inuitatos habere, aut procurare per se vel per alium vlllo modo præsumat: sed ad solum Deum, cuius militiæ est adscriptus, dirigat aciem sui cordis, maxime die illa deuotus, curis & sollicitudinibus temporalium, quibus mentes hominum distrahuntur, exutus, remotis vanitatibus histrionum, qualibus tumultibus & insolentiis reproborum, qui etiam sæpe venire assolent non vocati.

XXVIII.

De baptismo.

Baptismus cum summa reuerentia celebretur, maxime in distinctione & prolatione verborum, in quibus sacramenti virtus existit; his scilicet verbis: Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Doceant igitur sacerdotes tam mares quam feminas, in necessitate debere [illos] paruulos baptizare eadem forma in suo idiomate. Et, quod patres & matres proprios infantes, si summa necessitas exigat, poterunt baptizare. Et, si sacerdotes super hoc diligenter requirentes debitam formam in baptismo inuenerint, quod factum est, approbent, supplentes circa baptizatum, quoad vnctionem olei in pectore & in scapulis, & chrisimatis in vertice, quod a laicis est omissum. Si autem in baptismo debitam formam non inuenerint obseruatam, non differant paruulos baptizare.

Item statuimus, vt in cunctis ecclesiis baptismus, chrisma, oleum & eucharistia sub fideli custodia clauibus adhibitis asseruentur, ne possit ad illa manus temeraria extendi. Pallæ quoque altaris, vasa, corporalia & vestimenta ministrorum munda & nitida conseruentur. Nimis enim videtur absurdum in sacris sordes negligere, quæ decent etiam in profanis.

XXIX.

De emunitate ecclesiarum.

Quamquam dudum ecclesiarum aduocati, vt ab indebitis vexationibus earum abstineant, & consuetis iuribus sint contenti, saluberrimis monitionibus antiquorum Conciliorum sint causati: quia, cum plerique domini temporales, & laici alii prouinciæ Saltzburgensis, in ecclesiis, monasteriis, seu quibuslibet piis locis, in quibus ius aduocationis prætendunt, suis iuribus non contenti, in consuetas & enormes nouitates exercent, attentant in ecclesiæ libertatem non modicum detrimentum. Nos huic morbo occurrere cupientes, auctoritate huius Concilii statuimus, ne aduocati ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum piorum locorum quorumcumque

dictæ nostræ prouinciæ, quocumque etiam nomine cen-
seantur, de cetero talia præsumant; nec ecclesias, mona-
steria, & alia pia loca, vltra consueta & debita onera vlla-
tenus aggrauent & infestent, quocumque quæsito colo-
re. Alioquin ipsos, & eorum quemlibet, auctoritate hu-
ius sacri Concilii excommunicationis volumus sententiæ
subiacere ipso facto, a qua, donec de huiusmodi indebi-
te extortis ac illatis violentiis ecclesiis, monasteriis, atque
locis aliis piis, competenter satisfecerint, nullatenus ab-
soluantur.

Abusum quoque, seu consuetudinem quorundam lai-
corum, imo potius corruptelam sacris Canonibus & legi-
bus inimicam, quam quidam iudices & potestates sæcula-
res ad instantiam se præcedentium habere * auctores con-
tra prælatos ac clericos beneficiatos nostræ prouinciæ,
seu etiam contra tales ex officio procedentes, licet de fa-
cto, ipsos prælatos ac beneficiatos in bonis immobilibus
spectantibus ad ecclesias, monasteria & beneficia eorum-
dem, quasi quodam citationis edicto publico solent ad iu-
dicium euocare, licet nulliter & de facto, allegantes, quod
non contra clericos, sed ipsorum bona dumtaxat iudicent
& procedant: non attendentes, quod clerici & clericorum
bona eodem gaudent priuilegio, & nulla sit eis de rebus &
personis ecclesiarum attributa iudicandi facultas. Nos
hanc consuetudinem, sacro approbante Concilio, peni-
tus reprobantes, decernimus, præfatam consuetudinem
fore iniquam, rationi & iuri penitus inimicam: statuen-
tes sub pœnis præmissis, quas contra facientes incurrere
volumus ipso facto, vt nullus, cuiuscumque status, con-
ditionis aut ordinis existat, etiam si pontificali aut ducali
præfulgeat dignitate, præfatam reprobam consuetudi-
nem obseruet, aut obseruari faciat, nec ipsius prætextu per-
sonas ecclesiasticas prædictarum diœcesium in ipsorum
bonis & possessionibus perturbare, inquietare aut iudica-
re præsumat: decernentes irritum & inane, si secus con-
tra præmissa a quoquam fuerit attentatum, sententiasque
latas licet de facto ac . . . . . impossibiles, cum om-
nibus inde secutis nullius existere roboris vel momenti.

XXX.

De simonia.

Vt labes prauitatis simoniacæ in nostra prouincia penitus extirpetur, nos, sacro approbante Concilio, ordinamus, vt constitutio generalis Concilii Constantiensis inferius descripta in singulis ecclesiis cathedralibus & aliis ecclesiis collegiatis per ordinarios aut eorum inferiores ter in anno publice intimetur; vt in pœnarum afflictione nullus valeat crimen prædictum ignorantia excusare: adiicientes, vt ad locum ordinarii & executionem ipsius & aliorum iurium, pro extirpatione prauitatis præfatæ procedant contra quoslibet transgressores. Alioquin contra negligentes executionem huiusmodi, & simoniam actiue vel passiuè committentes, in futuris prouincialibus Conciliis acrius, auctore Domino, procedemus. Tenor vero constitutionis Constantiensis sequitur in hunc modum.

Martinus, &c.

Multæ contra simoniacam prauitatem abolim factæ sunt constitutiones, quibus morbus ille non potuit competenter extirpari. Nos volentes de cetero, vt possumus, attentius prouidere, sacro approbante Concilio declaramus, quod ordinati simoniace ab executione suorum ordinum sint eo ipso suspensi. Electiones autem, postulationes, confirmationes & quæuis prouisiones simoniacæ ecclesiarum, monasteriorum, dignitatum, personatum, officiorum & beneficiorum ecclesiasticorum quorumcumque deinceps factæ, nullæ sint ipso iure, nullumque per illos ius cuiquam acquiratur: nec promoti, confirmati aut prouisi faciant fructus suos, sed ad illorum restitutionem, tamquam inique ablatorum, percipientes teneantur. Statuentes insuper, quod dantes & recipientes ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, etiam si pontificali aut cardinalatus præfulgeant dignitate.

XXXI.

De sententia excommunicationis, suspensionis & interdicti.

Item in quibusdam locis, vt accepimus, in tantum accepimus
Sfff iij

creuit temeritas & præsumptio laicorum, quod si quando auctoritate ordinarii, seu delegati, in terram, villam aut castrum interdictum generale ponatur, iidem laici officium sacerdotum, imo quod ipsis sacerdotibus est prohibitum, vsurpant, curantes, vt ecclesiasticam per hoc magis censuram elidant, apud loca taliter interdicta sepelire præsumunt in cœmeterio corpora defunctorum. Licet autem iam pridem contra præsumptores huiusmodi inter alia sit prouisum, vt non resumantur diuina, quam quæ tumulata sunt corpora, fuerint exhumata: quia tamen per illos, contra quos interdictum ponitur, antequam satisfaciant, frequenter in pactum deducitur, vt exhumationis pœna ab ordinario seu delegato ante omnia similiter remittatur: ne forte huiusmodi delinquentium temeritas hac actione impunita remaneat, & per hoc ceteris detur audacia similia præsumendi, sacri approbatione Concilii statuimus & mandamus, vt quicumque amodo intra cœmeterium loci interdicti aliquod corpus, seu corpora defunctorum sepelire præsumpserint, aut qui talia præsumptibus opem vel operam quocumque modo adhibuerint, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto: a qua non nisi per solum metropolitanum vel diœcesanum, aut cui super hoc suas vices specialiter commiserit, absoluantur. Metropolitanus vero, vel eius diœcesanus, aut eorum in hac parte vicarii, nequaquam ad impendendum talibus absolutionis beneficium procedant, nisi prius sepultis taliter corporibus exhumatis, ecclesiæ & personis, quibus ex hoc iniuria dinoscitur irrogata, satisfactum fuerit competenter: & nisi super facta exhumatione & satisfactione præstita, ordinarii, aut si copia ipsius haberi non valeat, officialium suorum literas absolutionis ipsis pro testimonio exhibeant & ostendant, ad communionem ecclesiæ nulloatenus admittantur.

XXXII.

De hæreticis.

Cum nonnulli (quod dolenter referimus) Vuicleffistarum & Hussitarum hæresibus & erroribus infecti, & de eisdem infamati & suspecti, terminos nostræ prouin-

ANNO
 CHRISTI
 1410.

cia, sub agni specie gerendo lupum, latenter intrantes, au-
 fu temerario præsumunt prædicare, tenere & docere oc-
 culte & publice prædictorum errores & hæreses dudum
 ab vniuersali ecclesia & generali Constantiensi Concilio
 tamquam erroneos & hæreticos condemnatos: nos saluti
 gregis dominici nobis commissi, saluti animarum & huic
 morbo periculoso peruigili cura prouidere volentes, ne
 scintilla modica in principio succrescat in flammam, &
 fermentum modicum totam massam corrumpat, sacro
 approbante Concilio, sub interminatione maledictionis
 æternæ, ac sub excommunicationis sententiis in singula-
 res personas, & interdicti in loca, si communitates aut
 domini locorum in infra scriptis negligentes aut culpa-
 biles fuerint, quas contra facientes ac negligentes incur-
 rere volumus ipso facto; inhibemus, vt nulla * ecclesia
 mundanave persona nostræ prouinciæ, cuiuscumque sta-
 tus, conditionis aut ordinis existat, etiam si pontificali
 aut ducali præfulgeant dignitate, præfatis erroribus &
 hæresibus infectos, infamatos aut suspectos, in suis ec-
 clesiis, monasteriis, parochiis, dominiis, terris, ciuitati-
 bus, oppidis, villis, castris aut domibus ac locis aliis qui-
 buscumque, ad prædicandum, docendum aut dogmati-
 zandum publice vel occulte admittant, seu assumant,
 quouis quæsito colore: nullusque præfatorum eorundem
 prædicationem audire, aut prædicationibus interessè
 præsumat quoquo modo. Ordinamus, vt omnes Christi
 fideles vtriusque sexus memoratæ nostræ prouinciæ, post-
 quam audierint, sciuerint, aut eis constiterit, præ-
 fatis hæresibus & erroribus infectos, infamatos ac su-
 spectos, in præfata nostra prouincia morari, docere, do-
 gmatizare errores prædictos, ipsos statim suis superiori-
 bus, quorum præsentiam commode adire poterunt, sine
 omni excusatione & negligentia, sub pœnis, vt superius
 exprimitur, denunciare nullatenus omittant. Omnibus
 ducibus, comitibus, baronibus, capitaneis, burgrauis,
 castellanis, magistris ciuium, consulibus, iudicibus & of-
 ficialibus aliis quibuscumque distincte præcipimus &
 mandamus sub pœnis præmissis, vt ad requisitionem suf-
 fraganeorum nostrorum, eorundem vicariorum, seu in-
 quisitorum prauitatis hæreticæ, seu cuiuscumque alterius

* f. eccle-
 siastica

prædictorum, taliter de hæresi infectos, infamatos aut suspectos incarcerare, captiuare aut detinere debeant & teneantur. Et si tales se prætenderent in sacris ordinibus constitutos, nobisque ac nostris suffraganeis, archidiaconis, vicariis, & eorundem officii, ac hæreticæ prauitatis inquisitoribus deputatis, pro nunc autem in nostra prouincia postea deputandis, tradant & assignent taliter denuntiatos & suspectos, vt pro extirpatione tam periculosi criminis libere procedant & procedi faciant iuxta canonicas sanctiones. Receptores quoque, fautores & defensores eorundem, pœnis, vt præmittitur, volumus subiacerere. Et quia tales infecti, infamati & suspecti de erroribus supradictis, vt plurimum per simulatam conuersionem, ad vnitatem ecclesiæ redeunt fraudulenter, sacro approbante Concilio ordinamus, vt vltra pœnas talibus post conuersionem ipsorum & errorum abiurationem a iure inflictas, per annum, postquam abiurauerint, carceribus mancipentur, nec relaxentur ab eisdem, donec de vera & sincera ipsorum conuersione verisimiliter præsumatur. Adicientes, vt omnes & singuli nostri suffraganei ad extirpationem tanti mali viriliter assurgentes, omnia & singula iura contra hæreticos ac de hæresi suspectos & infamatos, contra ipsorum receptores, fautores & defensores, ac potestates sæculares, qui requisiti legitime, neglexerint sua dominia a prauitate hæretica extirpare, promulgata prouide exequantur & obseruent, & a suis subditis faciant inuiolabiliter obseruari, paterne, vt tenemur, in hoc ipsorum officium excitantes.

XXXIII.

De Iudæis.

Non ambigui iuris est, Hebraicam gentem a fidelium crucifixi populo aliquo discretionis extrinsecæ signaculo debere esse separatam. Vnde, sanctæ memoriæ Guido titulo sancti Laurentii in Lucina presbyter cardinalis, in hanc nostram prouinciam a sacrosancta apostolica sede legatus, prouide decreuit, statuendo, vt Iudæi in publicum se exhibentes, pileum deferre debeant cornutum: non portantes pœna pecuniaria præcipimus multa puniri. Nos autem volentes prædicti legati bonam intentionem,

ANNO
CHRISTI
1420.

nem, quantum in nobis est, effectui mancipare, omnibus sæcularibus potestatibus, cuiuscumque conditionis & præminentia existant, quocumque nomine censeantur, siue communitates, siue singulares reipublicæ præsidentes existant, sub excommunicationis sententia præcipimus, & districtè iniungimus, ut per se, vel per alios suos familiares, quemcumque Iudæum pileum talem in publico non deferentem pecuniaria pœna, iuxta eorum arbitratum taxanda, quacumque conditione, prouocatione vel excusatione friuola non obstante, protinus puniant.

Præcipimus etiam pro meliori huius prouidi statuti executionis effectu, ut prædictæ potestates per se vel per alios possint & debeant Iudæum sic pileum cornutum non portantem aliqua veste, vel alia re, publice & statim in itinere quo visus est, pignorari, ut sic eo citius pœnam exoluat antedictam. Et quoniam non tantum masculos Iudaicæ superstitioni inhærentes a Christiano populo conuenit separari, sed etiam eiusdem superstitionis feminas atque virgines a catholicorum gente volumus esse segregatas. Vnde præcipimus sub eisdem pœnarum exactioibus, ut mulieres vel virgines dictæ superstitioni insudantes, cum se in publicum exhibent Christianorum nostræ prouinciæ, nolam sonantem in aliqua sui corporis deferant parte: alioquin ipsas per dictas potestates pœnis & modis præscriptis in virtute sanctæ obedientia mandamus affligi.

XXXIV.

De prohibito & illicito vestitu mulierum.

Cum in partem sollicitudinis & pastoralis officii ad hoc sumus assumpti . . . . ., uti gregem dominicum rite gubernemus, & in eo vitia extirpemus, & virtutes inseramus, debemus non solum remouere peccata, sed etiam cuiuslibet mali & peccati speciem & imaginem, ac etiam scandalosum quodlibet & exempli continens perniciem, curabimus, quantum poterimus, prouincia exulare. Vnde (quod dolenter referimus) multorum querelis sumus excitati, ac etiam in parte nostris propriis percipimus oculis, quod in non-

Concil. Tom. 29.

T r c c

nullis nostræ prouinciæ partibus mulieres habitu induuntur satis inhonesto, vtputa caudam ad modum aspidis, ac alias ornatum exquisitissimum, & supra modum sumptuosum habentes. Faciunt enim quædam mulieres suis peplis, crinibus, atque aliis capitis ornamentis, ac si ante & post facies habeant monstruose. Considerantes ideoque, quod ex his & consimilibus vanitatibus scandala, oblocutiones, detractiones, quæ in cordibus simplicium generantur, ac nihilo minus per hæc patrimonialia exhauriuntur, furta, rapinæ, & alia innumerosa peccata, & demum spectacula luxuriam prouocantia in domibus, plateis & ecclesiis, aliisque locis damnabiliter proueniunt. Nos igitur volentes, sicut tenemur, his periculis occurrere, sacro approbante Concilio, sub excommunicationis sententia, & obtestatione diuini iudicii, vniuersos & singulos laicos nostræ prouinciæ per viscera Iesu Christi obsecramus ac rogamus, & nihilo minus districte præcipiendo mandamus, vt vxores suas & filias, & alias mulieres in sua patria seu familiari potestate existentes faciant honeste incedere, prohibentes, ne nimiam in vestibus & aliis mulierum ornamentis superfluitatem habeant. Eisdem etiam mulieribus sub excommunicationis sententia præcipimus, vt in hoc maritorum suorum obtemperent mandatis. Quod si secus fecerint, nostris suffraganeis & aliis ecclesiasticis viris nostræ diocesis & prouinciæ curæ animarum præexistentibus præcipimus, rebelles mulieres communionem priuare, ac eas aliis ecclesiasticis supponere censuris. Vniuersis etiam sæcularibus potestatibus sub eiusdem districtiõnis pœna iniungimus, vt ad corroborationem & executionem huius necessarij statuti faciant statuta pœnalia, quibus hanc sanctionem faciant exactissime obseruari, &c. Deo gratias.

ANNO
CHRISTI

1420.

* Apud
D. Hund.
in metro.
est præpos.
20. archi-
episc. 49.

*IOANNES DEI GRATIA PRÆPOSITVS
& archidiaconus ecclesiæ Saltzburgensis, vniuersis & sin-
gulis dominis, abbatibus, præpositis, ceterisque prælatis, ar-
chidiaconis, parochialium ecclesiarum rectoribus, plebanis ac cle-
ricis quibuscumque per diocesim Saltzburgensem constitutis.

QVAMVIS per sacrorum Canonum & prouincialium
Conciliorum statuta recte ac honeste viuendi nor-
ma adeo sit sufficienter comprehensâ, quod si eorum-
dem negligeretur executio, quodammodo de cetero ali-
qua noua conderentur statuta: quia tamen eorundem
tam saluberrimorum statutorum nostris temporibus me-
moria quasi euanuit, cæcaque ipsa quodammodo offusca-
uit obliuio, tamquam prodita nunquam extitissent. Et
quia iuxta sapientis cuiusdam dictum, nunquam nimium
dicitur, quod nunquam satis dicitur. Subscriptæ ordina-
tiones iuris communis, ac prouincialium statutorum in-
nouationes & declarationes in episcopali Synodo in ciui-
tate Saltzburgensi nuper celebrata, cui de mandato reue-
rendissimi in Christo patris domini nostri Eberhardi san-
ctæ Saltzburgensis ecclesiæ archiepiscopi, apostolicæ se-
dis legati, & ex commissione eius speciali præsedimus, a-
lias emanarunt. Ad quorum humilem ac deuotam obser-
uantiam, executionemque promptam & debitam, vos
omnes & singulos in Domino exhortamur, prout diuinam
ex hoc reportare remunerationem, præfatique reuerendi
domini nostri archiepiscopi pœnam & vltionem debitas &
condignas volueritis euitare.

I.

*Declaratio pœnæ statuti prouincialis contra notorios
concupinarios editi.*

Contra crimen concubinatus clericorum plurimum
scandalosum, & hinc merito detestandum, non aliter, nec
melius, quam dudum in prouinciali Concilio statutum
fuit, videmus posse prouideri. Innotescimus tamen, &
ad memoriam reuocamus eiusdem Concilii . . . . .
. . . . . Omnes namque, qui a die publicationis
statutorum prouincialium, infra duos menses concubinas

Concil. Tom. 29.

Tttt ij

suas, quas notorie tenuerunt, a se prorsus non remouerint, si beneficiati fuerint, sciant se suis beneficiis statim ipso facto, absque alia priuationis sententia, auctoritate eiusdem Concilii esse priuatos; nec aliquid iuris amplius competere, aut aliquem se titulum habere in eisdem: tenerique se idcirco ad restitutionem omnium fructuum & prouentuum quos leuauerunt, seu in futurum leuabunt ex eisdem. Possuntque eorum beneficia per habentes potestatem libere aliis conferri, vel a curia etiam impetrari. Qui vero beneficiati non fuerint, sciant se auctoritate eiusdem Concilii ad habendum quacumque ecclesiastica beneficia perpetuo inhabilitatos.

II.

*Quod clerici non debent secum tenere mulieres iuuenes
& de incontinentia suspectas.*

Et quoniam iuxta Apostolum non solum a malo, sed etiam ab omni specie mali debemus abstinere, prohibemus, ne clerici in domibus suis habeant feminas iuuenes, de quibus suspicio possit merito oboriri. Qui autem feminarum famulatu carere nequiverint, tales sibi assumant, quæ propter ætatem, morumque grauitatem, aut, si fieri potest, consanguinitatem, omnem merito suspicionem excludant.

III.

*Quod clerici in domibus suis tabernas tenere, aut tabernas
& laicorum conuiuia accedere non debeant.*

Inhibemus insuper, prout etiam per sacros Canones & prouincialium Conciliorum statuta prohibitum extat, ne clerici officium tabernariorum exercere præsumant, & ne in suis domibus tabernas teneant, aut vinum more tabernariorum vendant. Tabernas quoque & laicorum conuiuia (quod valde honestatem dedecet clericalem, ipsorumque clericorum vilescere facit auctoritatem) clerici omnino deuitent, nisi necessitatis causa in itinere constituti.

IV.

*Quod clerici venationi & ludo alearum & taxillorum
insistere non debent.*

Venationi quoque cum canibus, nec non aucupatio-

ANNO
CHRISTI
1420.

nibus cum falconibus, nisis, aut huiusmodi volucribus clerici omnino non insistant, nec canes tales venaticos aut aues in domibus teneant, aut secum per viam ducant. Ad aleas etiam & taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis interfint, nec ludos tales in domibus suis exercere permittant.

V.

Quales presbyteros debeant sibi assumere plebani in adiutorium exercitii curæ animarum.

Omnibus insuper Saltzburgensis diœcesis plebanis prohibemus, ne in adiutorium exercitii curæ animarum, aut ad capellanatum assumant presbyteros lufores, potatores, ebriosos, aut laicorum conuiuia frequentantes, per quos multum plebs scandalizatur fidelis. Nullum etiam sacerdotem alienigenam & penitus incognitum, suæ ordinationis literas, seu formatas omni suspitione carentes non habentem; * & vero literas commendatitias proprii episcopi, aut fide digno testimonio, seu longi temporis conuersatione de vita & moribus ipsius fuerit informatus; assumere præsumant.

VI.

Quod plebani inducere debent sibi subditos presbyteros ad obseruantiam statutorum prouincialium & synodaliū ordinationum, & ad deferendum habitus honestos & clericales, a laicorum habitu discrepantes.

Studeant quoque plebani suorum domesticorum, præsertim clericorum sibi subiectorum, diligentem curam gerere, ipsos ad obseruantiam constitutionum prouincialium, & huius sanctæ Synodi ordinationum, morum honestatem, clericalisque habitus decentiam respicientium, inducendo; nec patiantur eos deferre habitus a sacris Canonibus vel prouincialibus Conciliis interdictos: sed faciant ipsos deferre vestes in colore & scissura honestatem clericalem decentes, nimia longitudine vel breuitate non notandas, circa pectus & scapulas, vt moris est laicis, non strictas, & corpori bene adiacentes; sed bene amplas, & aliquantum plicatas, manicas decentes, vsque ad contactum manus protensas, infra vero brachium

deorsum vltra vnus palmæ longitudinem minime dependentes, cum goleriis licitis saltem ad altitudinem vnus pollicis collo adiacentibus: scissuras, seu aperturas a latere omnino non habentes, nec retro: ab anteriori tamen parte, propter maiorem ambulandi commoditatem, ad altitudinem vnus palmæ cum media, vestes non prohibemus aperiri. Vestes etiam ad equitandum deputatas, prout commoditas postulauerit, ante & retro poterunt, honeste tamen, aperire. In scissuris huiusmodi, in goleriis, seu aliis vestium extremitatibus foderaturas expositas, & notabiliter præminentes non habentibus.

Abusum quoque istum clericorum, quo se sæcularibus hominibus conformantes pallia deferunt, nudis ioppulis manicas strictas, vt nunc moris est, multipliciter plicatas, seu * rigatas, aut alias laicales habentibus, nulla veste manicata coopertis, cum expositis brachiis, nequaquam tolerant. Aliasque tam decenter & honeste clericos sibi subditos incedere faciant, vt per decentiam habitus extrinseci, intrinsecam morum valeant ostendere honestatem. Hanc autem habitus honestatem exhortamur præcipue ipsos plebanos, sicut & ceteros clericos, obseruare, quatenus in omnibus suis subditis se normam & exemplum præbeant.

* rigatas

VII.

Quod sacramenta ecclesiastica, & alia spiritualia, libere, sine conuentione & pactione præcedente, debent ministrari.

Volumus quoque & præcipimus singulis Saltzburgeris diocesis presbyteris, quatenus circa sacramentorum administrationem omnem obseruent puritatem, libere, sine pactione aut conuentione præuia, ecclesiastica sacramenta, & alia spiritualia administrando. Exposit vero antiquas & laudabiles ecclesiarum consuetudines pia fidelium deuotione, per ministrorum sustentationem introductas non intendimus prohibere, ad quas etiam obseruandas superioris officii laici ecclesiastica possunt censura compelli.

ANNO
CHRISTI
1420.

VIII.

*Quod non sunt tolerandi pro aliquo quæstu publice delinquentes,
& quod potestate absoluendi in casibus referuatis
sacerdotes abuti non debent.*

Districte quoque prohibemus, ne quis sacerdotum adulteros, concubenarios, seu fornicarios, aut alios quofcumque publice delinquentes, gratia vel fauore, aut pro aliquo temporali emittat. Nec obtentam a superiori in casibus referuatis ad certum personarum numerum licentiam, eam venalem exponant, non nisi ad soluendum aliquid ex pacto, eadem licentia vtendo; sed gratis & libere, prout expediens fuerit, ad omnes, sine personarum acceptione, huiusmodi sibi concessa vtantur potestate.

IX.

Quod pro sepeliendis præuentis nil est extorquendum.

Pro sepultura quoque præuentorum presbyteri nil extorquere præsumant.

X.

*Qualiter adulteri & concubinarij publici sint admonendi,
& ab ingressu ecclesiæ excludendi.*

Ad extirpandum quoque adulterij & concubinatus publica crimina, quæ in diocesi Saltzburgensi plurimum sunt frequentata, hunc volumus & præcipimus ordinem per singulas Saltzburgensis diocesis parochias obseruari, videlicet, vt infra duorum mensium spatium in qualibet ecclesia parochiali aliquo die Dominico vel festiuo, quando maior adfuerit populi multitudo, publice in ambone admoneantur & requirantur in generali omnes & singuli vtriusque sexus homines præfatis criminibus publice implicati, quatenus ab huiusmodi adulterio & concubinato penitus & omnino desistant. Si qui vero generali sprete admonitione se non correxerint, sequenti Dominica in specie & nominatim, vt se emendent, ... sic illi, quorum domus inhabitant, quatenus eos vltra non hospitent, admoneantur & requirantur. Quod si nec taliter moniti se correxerint, sequenti Dominica eosdem, ac illos qui eos hospitare præsumpserint,

ab ingressu ecclesiæ publice excludant, coram quibus ex-
post presbyteri nullatenus diuina celebrare præsumant.
Idem quoque de coniugibus vtriusque sexus, qui temere
sibi mutuo cohabitare recusant & nolunt, & de hospitan-
tibus eosdem, etiam si non sit notorium eos alibi adulte-
rari, volumus per omnia obseruari.

Hunc quoque ordinem perpetuis temporibus in po-
sterum præcipimus obseruari: ita quod generalis ista mo-
nitio in Dominica prima quadragesimæ publice propo-
natur, speciali continenter admonitione & exclusione
sequentibus duabus Dominicis, prout supra dispositum,
continuatis.

XI.

*Qualiter se debeant habere plebani ad eos, quos ad auctoritatem
superiorem remittunt.*

Quotiens vero ad superioris auctoritatem aliquos re-
mitti contigerit, plebanus eosdem reuersos, nisi literas
testimoniales superioris ostenderit, pro absolutis nequa-
quam teneant, nec sacramenta eis ecclesiastica, nisi pœ-
nitentia, aut saltem pœnitentiæ parte peracta, admini-
strent: quod præsertim circa adulteros & alios crimino-
sos notorios volumus exactissime obseruari. Et vt fraudi-
bus via præcludatur, huiusmodi notorios & manifestos
criminosos ad auctoritatem superioris literis suis clausis,
causæ & facti narrationem plene continentibus, transmit-
tant: eosdemque reuersos, non ad simplices remissionis
schedulas, sed ad literas superioris intentionem continen-
tes*, ad ecclesiastica remittant sacramenta.

* forte de-
est respi-
ciendo.

XII.

*Quod matrimonia clandestine non sint contrahenda: & quod
secus aut contrarium facientes ad episcopalem
auctoritatem sint remittendi.*

Et quoniam ex clandestinis matrimoniorum contracti-
bus plurima sæpe insurgunt pericula animarum, quibus
occurrere cupientes, quod super hoc a iure prouide sta-
tutum extitit, præcipimus obseruari: vt videlicet, cum ma-
trimonia fuerint contrahenda, prius per presbyteros pu-
blice in ecclesia proponantur, bono competenti termino
præ-

ANNO
CHRISTI
1418.

præfinito, vt infra illum, qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum opponat: & ipsi etiam presbyteri infra illum nihilo minus inuestigent, an aliquod impedimentum obsistat, sollicitare. Cum apparuerit probabilis coniectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expresse, donec, quid fieri debeat, manifestis constiterit documentis. Qui vero aliter contrahere præsumperint, ad episcopalem auctoritatem puniendi secundum iuris dispositionem remittantur.

XIII.

Quod matrimonia in ecclesiis & mediante presbytero contrahi debent: & quod non post, sed ante carnalem copulam nuptiarum solennia matrimonia sint benedicenda.

In contrahendis quoque matrimoniis hanc volumus honestatem pro reuerentia sacramenti obseruari, vt videlicet non nisi per presbyteros, & si commode fieri potest, in ecclesia, aliquando in alio loco honesto, sine strepitu, cum honestate debita fiant matrimoniorum copulationes. Matrimonia quoque quæ benedicenda fuerint, non post, vt moris extitit, sed ante ipsorum carnalem consummationem, ac solennitatis nuptiarum celebrationem, pro benedictionis ipsius reuerentia benedicantur.

XIV.

Quod patrini baptismales non multiplicentur.

Et quia ex cognatione spirituali, sicut etiam ex carnali, impedimentum oritur matrimonii, impediens contrahendum, & dirimens etiam contractum. Vnde, ne nimium inter homines eiusdem parochiæ huiusmodi multiplicentur attinentia, mandamus, quatenus presbyteri parentes baptizandorum puerorum inducere studeant, vt vno tantum viro, vel vna muliere, prout Canones disponunt, sint contenti. Ad quod si forte facile induci non possunt, saltem vltra duos, vnum scilicet virum, vel vnam mulierem, nequaquam admittant.

XV.

ANNO
CHRISTI
1420.

Quod presbyteri informare debent populum, qualis & quam lata spiritualis cognatio in baptismo & confirmationis sacramento oritur.

Iniungimus insuper omnibus plebanis, quatenus populum sibi commissum publice in ambone informare studeant, quod, sicut inter quemlibet leuantem aliquem de sacro fonte, & ipsum leuatam, sic & inter omnes filios & filias, leuantem & ipsum leuatam, & inter coniugem leuantis carnaliter prius cognitum seu cognitam, & ipsum leuatam, nec non inter parentes leuati & ipsum leuantem, & eius coniugem, carnaliter prius cognitum vel cognitam, cognatio oritur spiritualis impediens matrimonium contrahendum, & dirimens iam contractum. Et ea quæ de leuante sunt dicta, etiam de baptizante modis expressis declarent esse intelligenda.

In confirmationis quoque sacramento ratione prius confirmantis, & ad confirmationem aliquam tenentis, non autem ratione ligaturæ aut fasciam solummodo frontis alligantis, seu chrisma dumtaxat abluentis, eisdem modis vt in baptismo, huiusmodi propinquitatem prouenire populo denuntient & declarent.

XVI.

Forma iuramenti, quam præstare debent testes synodales in manibus suorum archidiaconorum.

Iurabunt testes synodales, vel saltem fidem loco iuramenti piabunt in hac forma. Primo, quod per totum annum vsque ad Synodum proximam diligenter inquirent, simpliciter tamen de plano & absque vlla iurisdictione, quæ correctionis & reformationis tam in clero quam in populo sint necessaria, & quod illa fideliter referent in Concilio prouinciali & Synodo episcopali proxime celebrandis, postquam fuerint requisiti, vsurarios, adulteros, concubinarios notorios seu manifestos, & quoscumque manifeste & publice delinquentes, tam in clero quam in populo, quos debita adhæc adhibita diligentia perquisuerint, deferre & denuntiare, quando super hoc requisiti fuerint, denuntiare non omittent.

ANNO
CHRISTI
1420.

XVII.

*Statuta summatim & ordinate sub certis titulis collocata,
populo * collocanda.*

* f. com-
munican-
da.

* ms. ha-
ber feci-
tos, haud
dubie men-
dolosus.

Quoniam multa statuta prouincialia tam antiqua, quam etiam promulgata, nec non & quæ synodales ordinationes laicos concernunt, quorum * quæ etiam fati dinoscuntur esse pœnalia. Vnde, ne ipsos ignorantes contingat detrimentum incurrere, quod dignum est eos postmodum * vetitos sustinere, idcirco statuimus & ordinamus, quatenus singuli Saltzburgensis diœcesis plebani eadem statuta laicos respicientia, prout inferius summatim subiectis rubricis & titulis ordinate continentur, quam citius poterunt, eorum habita copia, aliquo die Dominico vel festiuo, & deinceps singulis annis bis: semel scilicet in Dominica prima aduentus Domini, & semel in Dominica prima quadragesimæ plebi sibi commissæ publice in ambone vulgari lingua clare & intelligibiliter intiment publicent & exponant, ad obseruantiam eorundem, prout vnumquemque concernunt, dignoscitur, eandem plebem fideliter exhortando.

XVIII.

De vsurariis & eorum pœnis, ex statuto domini Guidonis tituli sancti Laurentii presbyteri cardinalis, apostolicæ sedis legati, quod incipit: Item dolentes.

Excommunicati sunt ipso facto vsuras exercentes, qui sic communitati, ter in anno, videlicet in cœna Domini, in assumptione gloriosæ virginis Mariæ, in natiuitate Domini, per plebanos & maiores suos debent denunciari, aliis pœnis contra vsurarios editis nihilo minus saluis.

XIX.

*De eodem ex statuto domini Ioannis episcopi Tusculani apostolicæ sedis legati, quod incipit:
Vsurarios actus.*

Vsurarii dicuntur etiam, qui sub titulo emptionis vsuras exercent, emendo scilicet pignus pro quantitate quæ mutuo petitur, & reuendendo eidem redemptionis tem-

Concil. Tom. 29.

Vuuu ij

pore pro quantitate eadem adaucto numero vsurarum. Et hæc constitutio vna cum constitutione Gregorii X. in generali Concilio edita publicari debet singulis annis in quadragesima, lecto euangelio in singulis ecclesiis cathedralibus & collegiatis. Et tunc etiam vsuras exercentes contra dicti Concilii tenorem, ac illi qui eos retinent in domibus propriis, nominatim & in specie excommunicati debent denuntiari. Et vsurarium, etiam occultum, dum tamen duorum vel trium fide dignorum testium ipsum constituerit vsuras exercuisse, nec pro eo satisfactum fuerit, nullus recipere debet ad ecclesiasticam sepulturam. Alioquin ecclesiastici, in cuius cœmeterio de consensu prælati siue capituli tale corpus sepultum fuerit, exhumatum ecclesiastico subiaceret interdicto.

XX.

Intentio Concilii generalis, de quo supra fit mentio, quod habetur in cap. vsurarum, de vsuris libro sexto, in effectu est talis, vt sequitur.

Constitutio Lateranensis Concilii contra vsurarios edita debet inuiolabiliter obseruari; scilicet, quod manifesti vsurarii ad communionem altaris & ecclesiasticam sepulturam, & oblationem faciendam, admitti non debent. Et qui eorum oblationes receperint, aut ad ecclesiasticam eos sepulturam admiserint, compelli debent reddere quod acceperint, & ad arbitrium episcopi ab officio suspendi. Item secundo præcipitur dominis terrarum & vniuersalibus, seu communitatibus, ne permittant alienigenas in terris & locis suis conducere domos, & iam conductas retinere ad exercendum vsuras. Contrarium facientes, si sunt episcopi, aut eorum superiores, suspensionem; alii vero inferiores, excommunicationis; communitates autem interdicti sententias & pœnas incurrunt ipso facto: quas suspensionis & excommunicationis pœnas, si episcopi, & eorum superiores, aut singulares personæ per mensem sustinuerint animo indurato, eorum terræ, quamdiu huiusmodi vsurarii in ipsis permanferint, ecclesiastico subiacerent interdicto: & nihilo minus laici ab huiusmodi excessu per suos debent ordinarios compesci.

ANNO
CHRISTI
1410.

XXI.

*Ex eodem Concilio generali, quod habetur de vsurariis in cap.
Quamquam, libro sexto.*

Manifesto vsurario, licet mandauerit vsuras restitui, ecclesiastica sepultura denegari debet, nisi primo, prout facultates patiuntur, satisfaciatur, vel de restituendo idonee caueat illis quibus restitutio facienda, si praesentes fuerint: vel, ipsis absentibus, loci ordinario, aut eius vices gerente, siue rectori parochialis ecclesiae in qua habitat, coram fide dignis de parochia, in cautione huiusmodi exprimendo quantitatem vsurarum receptorum, si huiusmodi fuerit quantitas manifesta: alioquin, aliam quantitatem ipsius recipientis arbitrio moderandam: qui, si scienter minorem quam visibiliter creditur, moderetur, tenebitur ad residui satisfactionem. Et eos contra hanc constitutionem sepeliendo, Lateranensis Concilii poenam incurrunt. Testamenta quoque talium vsurariorum alias facta non tenentur: nec debet aliquis interesse, nec eos absolueri, aut etiam admittere ad confessionem.

XXII.

* I. P. 100. De constitutione Concilii * Vniuersalis, quae habetur in Clementina [contra eos] de sepulturis.

Sepelientes scienter vsurarios manifestos, etiam si exempti fuerint, ipso facto excommunicationis sententiam incurrant: a qua, nisi satisfactio prius competenter eis quibus ex hoc iniuria est irrogata, facta fuerit, nullatenus absolui debent.

XXIII.

*Ex statuto domini Pilgrini Saltzburgensis archiepiscopi,
quod incipit: Apud multos.*

Vsurarii, postquam a suis rectoribus trina monitione fuerint nominatim moniti, si infra mensem non destiterint, eo ipso excommunicationis sententiam incurrunt. Et ecclesiarum rectores & praelati tenentur suos subditos manifestos vsurarios monere & inducere, ut infra mensem ab huiusmodi prauitate desistant, & de perceptis satisfaciant cum effectu. Quod si non fecerint, eos excom-

Vuuu iij

municatos denuntient, certificantes nihilo minus eos, quod si in hoc peccato decesserint, ecclesiastica sepultura carebunt. Quos si rectores scienter sepeliuerint, similiter ipso facto excommunicationis sententia sunt ligati. Et manifesti vsurarii dicuntur, de quibus est publica vox & fama, & certa sunt indicia & argumenta, quod pecunias mutuam ad vsuras, easque recipiunt, vel fructus rei pignoratae ex pacto, vel alias sibi imburseant, nec computant in sortem pecuniae mutuatae.

XXIV.

De spoliatoribus & raptoribus stratarum, ex statuto domini Joannis Tusculani, quod incipit: Spoliatores stratarum.

Excommunicati sunt ipso facto spoliatores stratarum, & raptores transeuntium per vias, & eisdem dantes auxilium vel fauorem.

XXV.

De his qui scienter emunt praedam, ex statutis domini Eberhardi Saltzburgerensis archiepiscopi.

Nullus praedam aliquam scienter emere vel tenere praesumat: alioqui nisi infra mensem praedam ipsam, aut eius aestimationem, si depradata & ablata haberi non possit, restituat, excommunicationis sententia percellatur.

XXVI.

Qualiter decimae sunt persoluedae, & qualiter puniri debeant laici decimas sibi vsurpantes, ex statuto domini Guidonis cardinalis, apostolicae sedis legati.

Decimae tam antiquae, quam etiam de noualibus maiores & minutae, iuxta laudabilem consuetudinem patriae integraliter sunt persoluedae. Et laici decimas, maxime noualium & minutas sibi vsurpantes, ab ingressu ecclesiae usque ad satisfactionem condignam sunt suspensi.

XXVII.

De his qui imponunt aut exigunt noua passagia, vel antiqua augmentant, ex statuto domini Joannis Tusculani episcopi, quod incipit: Imponentes.

Noua passagia imponentes & exigentes, vel antiqua

ANNO
CHRISTI
1420.

augmentantes, singulis annis summus pontifex in cœna Domini denuntiat excommunicationi subiacerè: quos etiam, siue fuerint ecclesiastica, siue sæculares personæ, quocumque nomine censeantur, locorum ordinarii per se vel suos vicarios omni anno in eadem die cœnæ Domini, pulsatis campanis & accensis candelis, excommunicatos & ab omnibus euitandos vsque ad restitutionem integram debent denuntiare.

XXVIII.

Quod etiam in lecto ægritudinis potest quis testari, contraria consuetudine non obstante, ex statuto domini Eberhardi archiepiscopi Saltzburgensis, quod incipit: Ad hæc.

Non obstante consuetudine, quæ potius est corruptela, ubi iura testamentorum sanctionem non prohibent, quilibet, etiam in lecto ægritudinis constitutus, legare, disponere & ordinare potest de bonis sibi collatis a Deo piis locis, aut alias. Et impedimentum præstantes per prælatos compesci debent ecclesiastica censura.

XXIX.

De his qui tempore interdicti sepeliunt corpora defunctorum, aut sepelientibus opem præstant, ex statuto domini Eberhardi archiepiscopi Saltzburgensis, quod incipit: Item in quibusdam.

Excommunicati sunt laici sepelientes intra cœmeteria locorum interdictorum corpora defunctorum, aut qui sepelientibus opem vel operam præstant: a qua non absoluantur, nec per ordinarium loci, vel per eum cui super hoc specialiter commiserit suas vices. Huiusmodi tamen absolutio non est impendenda, nisi prius exhumentur sic tumulata, & satisfactum fuerit ecclesiæ & personis, quibus exinde iniuria dinoscitur irrogata. Nec etiam tales ad communionem ecclesiæ admittantur, nisi habeant super exhumatione & absolutione prædicta literas ordinarii vel sui officialis.

XXX.

Quod mulieres per exclusionem a communione prohibendæ sunt ab illicito vestitu, ex statuto domini Eberhardi Saltzburgensis archiepiscopi, quod incipit: Cum in partem.

Mandatur sub pœna excommunicationis omnibus lai-

cis, & sub obtestatione diuini iudicii, vt vxores suas & filias & alias mulieres, in præsentia vel familiari potestate constitutas, faciant honeste incedere: prohibeantque, ne nimiam in vestibus longitudinem, & [ab] aliis mulierum ornamentis exquisitam superfluitatem habeant. Quibus etiam mandatur sub pœna excommunicationis, vt in his pareant maritis suis: alias eucharistiæ communionem priuentur, & per censuram ecclesiasticam arceantur. Et in fine mandatur sæcularibus potestatibus sub pœna præfata, vt ad corroborationem huiusmodi statuti faciant hanc constitutionem exacte obseruari.

XXXI.

De his qui occidunt, verberant, aut qualitercumque manus violentas in clericos iniiciunt, aut eos captiuant, seu captiuatos tenent. Ex statuto domini Guidonis cardinalis apostolicæ sedis legati, quod incipit: Item cum in plerisque.

Occidens, verberans, aut qualitercumque manus violentas in clericos iniiciens, seu eos capiens, singulis annis in Synodis episcopalibus excommunicati denuntiari debent, & nominatim illi, de quibus constiterit manifeste.

XXXII.

De eodem, ex statuto eiusdem domini Guidonis, quod incipit: Quodcumque vero.

Vulnerans enormiter ecclesiasticam personam, occidens vel captiuans, non nisi per sedem apostolicam debet absolui. Et si quid tenebat ab ecclesia, illud ipso facto perdit, quod in vtilitatem ecclesiæ debet conuerti. Et generaliter in diœcesi, in qua aliquem canonicum cathedralis ecclesiæ, vel in dignitate ecclesiastica constitutum caperit, aut captiuum detineri, vsque ad liberationem ipsius, & debitæ satisfactionis exhibitionem. Similiter & in parochia, in qua res clericis violenter ablatas detineri contigerit, vsque ad satisfactionem & restitutionem congruam cessari debet a diuinis.

XXXIII.

De eodem, ex statuto domini Friderici Saltzburgerensis archiepiscopi, quod incipit: Statutum.

Captiuato domino archiepiscopo Saltzburgerensi, aut aliquo

ANNO
CHRISTI
1420.

aliquo ipsius suffraganeo, seu inuasa ecclesia Saltzburgenfi, aut quacumque alia ecclesia cathedrali prouinciæ Saltzburgenfis, hostiliter & iniuriose, vt de subuersione status eius verisimiliter timeatur, statim, postquam hoc innotuerit, per totam prouinciã Saltzburgensem cessari debet a diuinis. In terris tamen principum cessari non præcipitur, nisi ab offensis huiusmodi cessare, & emendam præstare infra mensẽ admoniti contempserint.

XXXIV.

De eodem, ex statuto eiusdem Friderici, quod incipit:

Item cum hi.

Qui violentas manus in clericos iniiciunt, debent in parochia, in qua delictum commissum fuerit, aut in qua iniiciens domicilium habuerit, per rectores ecclesiarum singulis Dominicis & festiuis diebus excommunicati denuntiari: & qui tales violentos iniectores scienter ad diuina vel ecclesiasticam sepulturam receperint, sunt ab officio suspensi. Qui vero in prædicta denuntiatione, postquam sibi per ordinarium fuerit specialiter demandata, negligens fuerit aut remissus, per viginti dies ab ingressu ecclesiæ & ab officio est ipso facto suspensus.

XXXV.

De eodem, ex statuto domini Ioannis Tusculani episcopi, apostolicæ sedis legati, quod incipit:

Eos qui.

Captiuantes, seu captiuos detinentes clericos & personas ecclesiasticas, si infra octo dies, postquam requisiti fuerint, eos non relaxauerint, omnibus Dominicis & festiuis diebus per prælatos & rectores ecclesiarum, in quarum limitibus huiusmodi captiuantes aut detinentes commorantur, & personæ huiusmodi ecclesiasticæ fuerint captiuatæ, aut in quibus captiuæ detinentur, excommunicati publice denuntientur. Et nihilo minus, vbi huiusmodi ecclesiasticæ personæ captæ detinentur, quamdiu taliter detinentur, clerici hoc scientes cessare debent a diuinis: contrarium facientes excommunicati sunt ipso facto.

Concil. Tom. 29.

XXX

XXXVI.

ANNO
CHRISTI
1420.

De his qui verberant vel capiunt nuntios legatorum apostolicæ sedis, archiepiscoporum, delegatorum iudicum & aliorum: aut eos qui de curiis eorum veniunt, aut eos occidunt: ex statuto domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Si qui in tant.

Capietes, verberantes nuntios legatorum apostolicæ sedis de latere missorum, seu archiepiscoporum, aut episcoporum, vel delegatorum; & eisdem literas auferentes, vel dilaniantes, seu ipsos in iurisdictionem, [aut] eis commissa quomodolibet, manifeste vel occulte impediens: similiter & illi qui ad curiam eorum legatorum, archiepiscoporum, episcoporum, vel delegatorum venientes, aut abinde recedentes offendunt in personis, aut bonis quæ secum habent, spoliant, excommunicati sunt ipso facto.

XXXVII.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi archiepiscopi Saltzburgerensis, quod incipit: Præterea.

Reus verberans, spolians & captiuans nuntium iudicis, literas iudiciales deferentem, pro conuicto debet haberi: & idem in actore in causa reconuentionis.

XXXVIII.

De his qui bona decedentium clericorum occupare præsumunt, ex statuto domini Guidonis cardinalis apostolicæ sedis legati, quod incipit: Item ad aures.

Patroni ecclesiarum tam clerici quam laici, aduocati, iudices & præcones bona decedentium clericorum occupantes & vsurpantes, excommunicationis vinculo, quousque ablata restituant, debent innodari.

XXXIX.

De eodem, ex statuto domini Friderici Saltzburgerensis archiepiscopi, quod incipit: Item statutum. & ex statuto domini Ioannis Tusculani apostolicæ sedis legati, quod incipit: Nonnulli.

Raptores, inuafores & occupatores bonorum clericorum detinentium, ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt. Et in locis, vbi talia bona violenter

ANNO
CHRISTI
1420.

ablata conferuantur, tamdiu cessari debet a diuinis, postquam hoc rectoribus ecclesiarum innotuerit, donec ablata huiusmodi successori defuncti reddantur, in pristino loco reponantur, ac alia satisfactio competens subsequatur.

XL.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi archiepiscopi Saltzburgerensis, quod incipit: Ad extirpandam.

Ecclesiarum patroni, siue clerici aut laici, qui rectore ecclesie mortuo, dotem & ecclesiam rebus mobilibus seu immobilibus spoliant, cuiuscumque dignitatis fuerint, sunt a iure putandi illa vice suspensi, & collatio ad immediatum superiorem deuoluitur. Insuper etiam ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt.

XLI.

*De his qui imponunt tallias & exactiones ecclesiasticis personis.
Ex statuto domini Pilgrini archiepiscopi Saltzburgerensis,
quod incipit: Cum ecclesie.*

Imponentes clericis & ecclesiasticis personis, & recipientes ab eisdem exactiones, tallias & collectas; si infra mensē, postquam per ecclesiarum prelatos moniti fuerint, non destiterint, vel de damnis illatis competenter non satisfecerint; excommunicati sunt ipso facto, & terrarum ipsorum ecclesiastico subiacent interdicto.

XLII.

*De his qui ecclesiasticas personas compellunt soluere pædagia vel quidagia de rebus suis. Ex statuto eiusdem domini Pilgrini,
quod incipit: Constitutionem: & in cap. de censibus, lib. 6.*

Bonifacius VIII. statuit, quod si vniuersitas seu communitas, vel singularis quæcumque persona, cuiuscumque dignitatis fuerit, per se vel per alium, suo vel alieno nomine ecclesias vel ecclesiasticas personas compulerit soluere pædagia vel quidagia, seu exactiones pro rebus suis, quas causa negotiationis non deferunt, vniuersitas talis est interdicta, & personæ singulares excommunicatæ. Nec valet contraria consuetudo. Et hæc constitutio per prelatos, archidiaconos & plebanos debet solenniter publicari.

Concil. Tom. 29.

Xxxx ij

XLIII.

De his qui occupant, inuadunt aut vsurpant sibi ecclesiastica bona. Ex statuto domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Dignum . . .

Sæculares ecclesiasticæ personæ, quacumque dignitate præfulgeant, (Romanorum dumtaxat rege & eius coniuge & filiis exceptis) * ecclesias & ecclesiastica bona, iura & iurisdictiones, seu ecclesiarum vassallos publice occupare aut inuadere, vel scienter vsurpare, seu occupatoribus, inuasoribus, aut vsurpatoribus huiusmodi potestatem quomodolibet, auxilium vel fauorem * præsumpserint: nec non qui bona ecclesiarum titulo pignorum detinent obligata, a quibus receperint ultra fortem: nisi requisiti infra mensẽ satisfecerint, ipso facto excommunicati, & terræ ipsorum ecclesiastico subiacent interdicto; quod clerici terræ offensorum ad solam denuntiationem prælati offensi obseruare tenentur: alioquin ante satisfactionem coram celebrante a diuinis sunt ipso facto suspensi.

XLIV.

De eodem, ex statuto eiusdem domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Nullus de cetero.

Qui prætextu guerrarum, quas habent cum aduocatis ecclesiarum, earundem ecclesiarum bona subripuerint, aut ecclesias ipsas, aut earum villas & loca incendio vel hostilitate deuastant, aut homines earum suis bonis spoliant, excommunicati sunt ipso facto; nec possunt, nisi sufficienter emendauerint, absolui.

XLV.

De eodem, ex statuto eiusdem domini Ioannis, quod incipit: Prohibemus.

Qui propter debitum aut fideiussoriam obligationem alicuius personæ singularis, bona ecclesiastica ad ipsam ecclesiam & capitulum communiter pertinentia ceperit, seu spoliauerit, nisi requisitus infra quindecim dies a die requisitionis numerandos restituerit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrit.

ANNO
CHRISTE
1410.

XLVI.

De his qui ad vacantes ecclesias mittunt armatos, & faciunt ibi expensas. Ex statuto domini Eberhardi Saltzburgensis archiepiscopi, quod incipit: Ad . . . . .

Prælati, principes, & alii nobiles atque officiales eorundem, qui ad vacantes prælaturas, beneficia siue officia, mittunt gentes armorum, & inibi expensas faciunt graues, aut compellentes eligere per abusum potestatis sæcularis, aut potentia inordinata; seu qui electum & confirmatum non admittunt ad possessionem, nisi pro certa pecunia quantitate; nisi infra mensem emendauerint quod fecerint, excommunicati sunt ipso facto: a qua sententia non absoluantur, donec satisfaciant, & extorta restituant: in quibus etiam non prodest eis remissio.

XLVII.

De laicis recipientibus & occupantibus ecclesiastica beneficia. Ex statuto domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Laicos.

Laici recipientes & occupantes ecclesiastica beneficia, nisi infra mensem a tempore occupationis computando, ipsa dimiserint, ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt.

XLVIII.

De aduocatis ecclesiarum, qui ultra iura eis debita ecclesiastica, grauant ecclesias. Ex statuto eiusdem domini Ioannis, quod incipit: Nonnulli.

Mortuo ecclesiæ aduocato, non omnes eius filii, sed ille solus in quem omnes, vel maior pars ipsorum consentit, habeatur pro patrono. Et aduocati ecclesiarum, qui defendendo & manutenendo personas & bona ecclesiarum, quarum sunt aduocati, negligentes fuerint aut remissi, huiusmodi aduocationis officio priuati sunt ipso facto. Qui vero ab huiusmodi ecclesiis ultra debitum aliquid auferre præsumperint, nisi infra mensem ablata restituerint, singulis mensibus debent excommunicati denuntiari.

XLIX.

ANNO
CHRISTI
1420.

De eodem, ex statuto domini Eberhardi Saltzburgensis archiepiscopi, quod incipit: Quamquam.

Excommunicati sunt laici aduocati ecclesiarum, qui suis iuribus non contenti, inconstuetas & enormes nouitates in ipsas ecclesias exercent & attentant, & vltra debita onera aggrauare non formidant.

L.

De patronis ecclesiarum, qui post tempus a iure præfixum occupant ecclesias, aut impediunt superiores in collatione.

Ex statuto domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Ecclesiarum.

Patroni ecclesiarum ad ecclesias vacantes præsentare debent personas idoneas infra tempus a iure statutum. Qui vero post lapsum eiusdem temporis per mensem ecclesias ipsas retinere & occupare præsumperint, ipso facto sunt excommunicati, & ea vice præsentatione huiusmodi ecclesiarum priuati; quas superiores infra tempus eis a iure præfixum conferre tenentur: alioquin a collatione beneficiorum sunt ipso facto suspensi. Laici vero impediens ordinarium prouidere volentem, ipso facto excommunicationis sententiam incurrunt.

L I.

Ex statuto domini Eberhardi Saltzburgensis archiepiscopi, quod incipit: Quoniam. De patronis qui partem aduocationis, cum præsentant, sibi retinent ex pacto.

Laici patroni ex pacto sibi retinentes partem decimarum, vel aliarum obventionum ecclesiasticarum in beneficiis, cum præsentant clericos ad ea, excommunicari debent, & terra eorum ecclesiastico interdicto supponi, donec ecclesiam liberam dimittant sub suo iure: saluo tamen eis iure patronatus. Clerici autem taliter ab ipsis recipientes beneficia, officio & beneficio priuentur: nec ad beneficium vel actus ecclesiasticos admittantur, nisi per sedem apostolicam cum eis fuerit dispensatum. Episcopi vero & archidiaconi, qui talibus scienter curam commiserint

ANNO
CHRISTI
1420.

animarum, sub institutione huiusmodi beneficiorum & collatione perpetuo sint suspensi.

LII.

De eodem, ex statuto eiusdem domini Eberhardi archiepiscopi Saltzburgensis, quod incipit: Beneficia.

Clerici qui presentantur ad ecclesias per patronos cum assignatione alicuius portionis, ut residuum vñibus patronorum applicetur, si de hoc non deferunt querelam ad episcopum suum, sunt ipso iure suspensi, & per episcopum huiusmodi beneficiis spoliandi. Patroni vero per episcopum, cum hoc ad ipsum deductum fuerit, ab huiusmodi exactione compescantur. Et si in hoc pertinaces reperti fuerint, ad presentationem huiusmodi ecclesiarum, cum proxime vacauerint, nullatenus admittantur.

LIII.

De laicis qui sine consensu praelatorum bona fabricæ ecclesiarum deputata administrant. Ex statuto domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Laicos.

Laici sine assensu praelatorum & capitulorum bona fabricæ ecclesiæ deputata administrare non possunt. Et qui contrarium fecerint, si infra mensem, postquam per ordinarium loci moniti fuerint, non desistunt, excommunicati sunt ipso facto.

LIV.

De his qui ecclesias & earum ædificia violenter & sine praelatorum assensu incastellare præsumunt, aut gentes ibi tenere.

Ex statuto eiusdem domini Ioannis Tusculani, quod incipit: Nonnullos.

Qui ecclesias, campanilia, seu alia ecclesiarum ædificia violenter & sine praelatorum assensu incastellare, aut personis armatis munire præsumperint, & eorum heredes huiusmodi violentiæ participes, per suos superiores excommunicationis pœna percillantur.

LV.

*De his qui prohibent, ne quis conquiratur coram ecclesiastico iudice;
aut qui condunt statuta contra ecclesiasticam libertatem.*

*Ex statuto eiusdem Ioannis Tusculani,
quod incipit: Personas.*

Vniuersitates ciuitatum & locorum prohibentes, vt nullus conquiratur coram ecclesiastico iudice, ac statuta condentes contra clerum & ecclesiasticam libertatem, interdicti: singulares vero personæ talia committentes, quacumque dignitate præfulgeant, excommunicationis sententias ipso facto incurrunt.

LVI.

De his qui trahunt ecclesiasticas personas coram iudice sæculari.

*Ex statuto domini Pilgrini Saltzburgerensis archiepis-
copi, quod incipit: Sæpe.*

Trahentes clericos & ecclesiasticas personas coram iudice sæculari, nec non ecclesiasticæ personæ conuentæ sponte coram talibus iudicibus sæcularibus iudicialiter respondentes, excommunicati sunt ipso facto.

LVII.

*De eodem, ex statuto domini Eberhardi Saltzburgerensis
archiepiscopi, quod incipit: Dudum.*

Iudices sæculares, qui personas ecclesiasticas ad iudicia sua sæcularia euocare aut trahere in ipsorum contumaciam, ipsis non comparentibus, ecclesiastica bona inuadenda decernere præsumserint, excommunicati sint ipso facto. Et quotiens laicus, cuiuscumque dignitatis existat, ecclesiasticam personam ad iudicium sæculare trahere aut iudicare præsumserit, tamdiu in territorio trahentis & iudicantis cessetur a diuinis, donec satisfecerint parti tractæ, & absolutionis beneficium meruerint obtinere.

LVIII.

*De eodem, ex statuto eiusdem domini Eberhardi, quod incipit:
Quamquam. in paragrapho; abusum.*

Inualida & iniqua est consuetudo, qua iudices sæculares trahere conantur personas ecclesiasticas ad iudicium
sæcu-

ANNO
 CHRISTI
 1420.

faculare, etiam super bonis ecclesiasticis: & contra fa-
 cientes excommunicati sunt ipso facto; & eorum proces-
 sus ac omnia inde secuta nullius sunt momenti.

LIX.

*Prouiso contra Hussitas, ne admittantur ad prædicandum; &
 quod eos scientes suis superioribus denuntient. Ex statuto
 domini Eberhardi Saltzburgerensis archiepiscopi,
 quod incipit: Cum nonnulli.*

Mandatur sub interminatione maledictionis æternæ,
 & sub excommunicationis pœna latæ sententiæ in sin-
 gulares personas, & interdicti in loca, ne quispiam, cu-
 iuscumque status existat, etiamsi pontificali vel ducali
 præfulgeat dignitate, Vuicleffistas & Hussitas, & de eo-
 rum hæresibus & erroribus infamatos aut suspectos, in
 quibuscumque locis ad prædicandum, docendum &
 dogmatizandum admittat, seu assumat, publice vel oc-
 culte. Et omnes vtriusque sexus Christi fideles dictæ pro-
 uinciæ, postquam audiuerint, sciuerint, aut eis constite-
 rit, huiusmodi hæreticos & suspectos in prouincia mo-
 rari vel docere, &c. sub pœnis prædictis denuntiare te-
 nentur suis superioribus, si eorum præsentiam commode
 adire possunt. Principes quoque & * comites, & eorum
 iudices & officiales, ad requisitionem episcoporum, vel
 suorum vicariorum, tales incarcerare, captiuare & de-
 tinere debent & tenentur sub pœnis prædictis, etiamsi se
 prætendant in sacris constitutos; quos tamen suis supe-
 rioribus præsentare tenentur. Et contra eos procedatur
 iuxta canonicas sanctiones. Receptatores quoque, fauto-
 res & defensores eorumdem pœnis subiaceant præfatis.
 Insuper ordinatur, vt ultra pœnas iuris, non abiurantes
 huiusmodi errores per annum carceribus mancipientur;
 nec relaxentur, donec de vera constet ipsorum & non
 simulata conuersione. Hortantur demum suffraganei,
 vt contra tales viriliter insurgant, & iura exequantur &
 obseruent, & a suis faciant subditis inuiolabiliter obser-
 uari.

* comita-
 tes, men-
 dase; nisi
 forte le-
 gendum
 sit com-
 munita-
 tes.